

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

EŽŪOGF GARANTIJŲ SKYRIAUS 2006 M. IŠLAIDŲ ATASKAITŲ PATVIRTINIMO VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA (PAPILDOMOS AUDITO PROCEDŪROS)

2008 m. sausio 14 d. Nr. FA-P7-70-4-1
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant

L.e. 7-ojo audito departamento direktorės pareigas Vilijos Stirbienės

2007-05-09 pavedimą Nr. P7-70-4

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Sigita Rojutė (grupės vadovė)

Žaneta Grečnienė

Laura Raulinaitienė

Emilija Jasaitienė

Auditas pradėtas 2007-05-09

Auditas baigtas 2008-01-14

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti

Valstybės kontrolės interneto puslapyje

adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

1. Santrauka	4
1.1. Įvadas	4
1.2. Nustatytų pastebėjimų pobūdis	5
1.3. Svarbūs pastebėjimai	5
1.4. Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimai	6
1.5. Klaidų įvertinimas	6
1.6. Išvados pagal Komisijos reglamentą Nr. 1663/95	8
1.7. Atitiktis EK gairėms	8
1.8. Kiti klausimai	9
2. Audito atlikimas	10
2.1. Bendroji informacija	10
2.2. Bendras reikšmingumo ir patikimumo lygiai	10
2.3. Audito metodai	11
2.4. Atliktas darbas, siekiant įvertinti finansinę įtaką	12
2.5. Pavyzdžių atrinkimas	12
2.5.1. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjimu, atrinkimas	13
2.5.2. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 24 pastebėjimu, atrinkimas	14
2.5.3. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu („Agrarinė aplinkosauga“), atrinkimas	15
2.5.4. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu („Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“), atrinkimas	15
2.5.5. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 34 pastebėjimu, atrinkimas	16
2.5.6. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 40 pastebėjimu, atrinkimas	16
2.5.7. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 47 pastebėjimu, atrinkimas	17

---

3. Papildomų audito procedūrų rezultatai	18
3.1. Pastebėjimai, susiję su keliomis Kaimo plėtros priemonėmis	18
3.2. Mažiau palankios ūkininkauti vietovės	22
3.3. Agrarinė aplinkosauga	23
3.4. ES standartų laikymasis	24
3.5. Ankstyvas pasitraukimas	24
4. Priedai	27

1. SANTRAUKA

1.1. Įvadas

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 1 d. nutarimu¹ Nr. IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Europos Sąjungos finansinės paramos auditus“, Europos Komisijos (toliau – EK) Generalinio žemės ūkio ir kaimo plėtros direktorato (toliau – DG Agri) 2007 m. balandžio 26 d. laišku Nr. 010654 bei Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės (toliau – Valstybės kontrolė) laikinai einančio 7-ojo audito departamento direktoriaus pareigas 2007 m. gegužės 9 d. pavedimu Nr. P7-70-4 mes atlikome papildomas audito procedūras, susijusias su Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (toliau – EŽŪOGF) Garantijų skyriaus (toliau – GS) 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditu (toliau – 2006 m. Patvirtinimo auditas), numatytu EK reglamente Nr. 1663/95.

Šis auditas (papildomos audito procedūros) apėmė Agentūros veiklą, susijusią su EŽŪOGF GS, per finansinius metus, kurie prasidėjo 2005 m. spalio 16 d. ir baigėsi 2006 m. spalio 15 d. (toliau – 2006 GS finansiniai metai).

Papildomos audito procedūros vykdytos siekiant atlikti EK DG Agri 2007 m. balandžio 26 d. laiško Nr. 010654 1 priedėlyje prašomus veiksmus:

- nustatyti kiekybines klaidų, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23, 24, 25, 34, 40, 47 pastebėjimais, reikšmes;
- nustatyti šių klaidų poveikį kaimo plėtros išlaidoms.

Įvertinę papildomų procedūrų rezultatus, pareiškėme nuomonę apie tai, ar metinių išlaidų ataskaitos už 2006 GS finansinius metus teisingai, išsamiai ir tiksliai atspindi EŽŪOGF GS priskiriamas išlaidas. Ši nuomonė pateikta Audito pažymoje.

Auditą atlikome pagal R. 1663/95 reikalavimus, Europos Komisijos patvirtinimo auditui taikomas gaires (toliau – EK gairės) ir nurodymus, Tarptautinius audito standartus (toliau – TAS) ir Valstybinio audito reikalavimus.

Šioje ataskaitoje pateikiamos tik tos 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos dalys ir jos priedai, kurie yra susiję su papildomų audito procedūrų rezultatais. Ataskaitų dalių sąrašas pateikiamas 1 lentelėje.

¹ Šiuo nutarimu Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei buvo pavesta atlikti EŽŪOGF GS metinius patvirtinimo auditus ir teikti jų ataskaitas bei išvadas, t.y. Valstybės kontrolė paskirta Patvirtinančiąja institucija.

1 lentelė. Papildomų audito procedūrų ataskaitos įtaka 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitai

Papildomų audito procedūrų ataskaitos dalis	Įtaka 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitai
1.1. Įvadas	Papildo „1.1. Įvadas“
1.2. Nustatytų pastebėjimų pobūdis	Papildo „1.2. Nustatytų pastebėjimų ir išimčių pobūdis“
1.3. Svarbūs pastebėjimai	Pakeičia atnaujintus pastebėjimus dalyje „1.3. Svarbūs pastebėjimai“
1.4. Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimai	Papildo „1.4. Vidutinės bei nedidelės svarbos pastebėjimai ir išimties“
1.5. Klaidų įvertinimas	Pakeičia „1.5. Klaidų įvertinimas“
1.6. Išvados pagal Komisijos reglamentą Nr. 1663/95	Pakeičia „1.6. Išvados pagal Komisijos reglamentą Nr. 1663/95“
1.7. Atitiktis EK gairėms	Papildo „1.7. Atitikimas Komisijos gairėms“
1.8. Kiti klausimai	Papildo „1.8. Kiti klausimai“
2. Audito atlikimas	Papildo „2. Audito atlikimas“
3. Papildomų audito procedūrų rezultatai	Papildo, o atitinkamų pastebėjimų atveju - atnaujina „5. Paramos schemų detalaus testavimo rezultatai“
1 priedas	Papildo Priedą Nr. 1 „Naudojamų sutrumpinimų sąrašas“
2 priedas	Pakeičia Priede Nr. 2 „Klaidų vertinimas“ lentelę Nr. 35 „Klaidų, nustatytų KPP išlaidų visumoje, vertinimas“.
3 priedas	Papildo Priedą Nr. 3 „Informacija apie audito grupės narius“

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Šios Ataskaitos 1 priede yra pateikiamas Ataskaitoje vartojamų sutrumpinimų sąrašas.

1.2. Nustatytų pastebėjimų pobūdis

Ataskaitoje pateikiame įvairius pastebėjimus, kurie suskirstyti pagal svarbumo lygį. Šis suskirstymas atitinka EK nurodymus, susijusius su R. 1663/95 nuostatomis.

Išskyrėme šias pastebėjimų kategorijas:

- svarbūs pastebėjimai – dalykai, į kuriuos nedelsdama turi atkreipti dėmesį aukščiausio lygio Agentūros vadovybė;
- vidutinės svarbos pastebėjimai – reikšmingi dalykai, susiję su Agentūros vidaus kontrolės sistema, į kuriuos nedelsiant turėtų būti atkreiptas atitinkamo lygio vadovų dėmesys;
- nedidelės svarbos pastebėjimai – dalykai, kuriuos reikia spręsti, siekiant užtikrinti visišką vidaus kontrolės sistemos atitiktį akreditavimo kriterijams, išdėstytiems R. 1663/95 priede.

1.3. Svarbūs pastebėjimai

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme šiuos svarbius pastebėjimus:

- Neužtikrintas R. 817/2004 72 str. 1 dalies reikalavimo, kad bet koks naudos gavėjas, pateikęs klaidingą deklaraciją dėl didelio nerūpestingumo, išbraukiamas iš visų kaimo plėtros priemonių pagal atitinkamą R. 1257/1999 skyrių einamiesiems metams, įgyvendinimas (žr. (1) pastebėjimą);

- Agentūra, administruodama priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ ir „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“, leido paramos gavėjams keisti paraiškų duomenis po jų informavimo apie nustatytus neatitikimus ir nepritaikė reikiamų sankcijų, tokiu būdu pažeisdama R. 796/2004 68 str. 2 dalį (nuoroda iš R. 817/2004 71 str. 1 d.) (žr. (2) pastebėjimą);
- Agentūra, nesilaikydama KPP 1 priedo 1.5 dalies nuostatų, išmokėjo neteisingą paramos sumą pareiškėjams tais atvejais, kai planuojama gauti pensija skyrėsi nuo faktiškai gautos per metus pensijos (žr. (13) pastebėjimą).

1.4. Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimai

Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimų detalės išdėstytos Ataskaitos 3 dalyje, todėl nepateikiamos šioje santraukoje. Rekomendacijos, susijusios su suformuluotais vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimais, taip pat pateikiamos prie kiekvieno pastebėjimo Ataskaitos 3 dalyje.

1.5. Klaidų įvertinimas

Vadovaujantis EK gairėmis patvirtinimo auditui, 2006 m. Patvirtinimo auditui taikytinas reikšmingumo lygis (maksimaliai priimtina klaidų suma) yra 1 proc. teigiamų išlaidų:

- Reikšmingumas taikytinas vertinant 104 lentelę yra 5 823 427 Lt.
- Reikšmingumas taikytinas vertinant KPP išlaidų ataskaitą yra 4 878 493 Lt.

Atlikę kontrolės ir detalius testus 2006 m. Patvirtinimo audito metu ir papildomų audito procedūrų metu nustatėme sisteminių ir atsitiktinių finansinių klaidų (2 lentelė). 2 lentelėje pateikiamos tiek 2006 m. Patvirtinimo audito metu, tiek papildomų audito procedūrų atlikimo metu nustatytos klaidos, susijusios su 2006 m. EŽŪOGF GS išlaidų ataskaitomis. Dalį 2006 m. Patvirtinimo audito ir papildomų audito procedūrų atlikimo metu nustatytų klaidų Agentūra ištaisė.

Šio audito metu ne tik įvertinome 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje pateiktą šešių pastebėjimų finansinę įtaką, bet ir nustatėme naujų finansinių klaidų², kurios nėra tiesiogiai įtrauktos į toliau pateikiamą klaidų vertinimą. Plačiau 2006 m. KPP išlaidų deklaracijoje³ nustatytų klaidų vertinimas pateikiamas Ataskaitos 2 priede. Atskirose visumose nustatytų klaidų vertinimui naudojome toms visumoms taikytą 1 proc. teigiamų išlaidų reikšmingumą (7 lentelė).

Tiek Patvirtinimo audito metu, tiek papildomų audito procedūrų metu buvo nustatytos ir formalios klaidos, kurios neturėjo įtakos finansinių ataskaitų teisingumui, o buvo susijusios su neatitikimu Bendrijos taisyklėms ir neefektyviu vidaus kontrolės procedūrų veikimu (žr. Ataskaitos 3 dalį).

² Pateikiamos šios Ataskaitos 3 dalyje.

³ Atsižvelgiant į tai, kad papildomų audito procedūrų metu buvo nustatomas finansinių klaidų, susijusių su KPP išlaidų deklaracija, mastas, klaidų, susijusių su kitomis ataskaitomis (T104, T5), vertinimas nėra atnaujinamas, t.y. aktuali šiose ataskaitose nustatytų klaidų vertinimo versija yra pateikta 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos, išleistos 2007 m. vasario 7 d., 2 priede.

2 lentelė. 2006 m. Patvirtinimo audito bei papildomų audito procedūrų metu nustatytos klaidos

Populiacija	Pastebėjimo eilės numeris 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje	Pastebėjimo eilės numeris papildomų audito procedūrų ataskaitoje	Deklaruota suma, Lt	Audito metu nustatyta suma, Lt	Klaida, Lt	Rūšis	Tipas	Agentūros veiksmai
1	2	3	4	5	6 = 4-5	7	8	9
T104, KPP	(177)	-			52 300	Sisteminė		Pataisyta 2006 finansiniais metais
T5	(181)	-			10 109	Sisteminė		
KPP	(47)	(13)			689 566	Sisteminė	Permoka	Iš dalies pataisyta 2007, 2008 finansiniais metais
KPP	(47)	(13)			-50 359	Sisteminė	Nepriemoka	
T104	(3)	-			3 128	Sisteminė	Permoka	
KPP	(3)	-			360	Sisteminė	Permoka	
KPP	(3)	-			1 077	Sisteminė	Permoka	
T104	(5)	-	335 879	337 401	-1 522	Atsitiktinė	Nepriemoka	
KPP	(85)	-	303 516	303 340	176	Atsitiktinė	Permoka	Pataisyta 2006 finansiniais metais
T104	(6)	-	5 525	5 516	9	Atsitiktinė	Permoka	Pataisyta 2006 finansiniais metais
KPP	(23)	(1)			377 694	Sisteminė	Permoka	
KPP	(26)	-			-4 200	Sisteminė	Nepriemoka	
KPP	(32)	-			149 107	Sisteminė	Permoka	
KPP	(34)	(5)			3 354	Sisteminė ⁴		
KPP	(25)	(2)			850	Sisteminė	Permoka	
KPP	(25)	(2)			677 834	Sisteminė	Permoka	
KPP	(39)	-	139 917	149 253	-9 336	Atsitiktinė	Nepriemoka	
KPP	(40)	(9)			167 462	Sisteminė	Permoka	
KPP	(50)	-	1 334,16	-386,02	1 720	Žinoma	Permoka	Pataisyta 2006 finansiniais metais

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Viršutinė klaidos riba (6 222 211 Lt), apskaičiuota remiantis klaidomis (permokomis), nustatytomis metinėje KPP išlaidų deklaracijoje, viršija patvirtinimo auditui taikomą reikšmingumą (4 878 494 Lt).

Klaidos, nustatytos kitose finansinėse ataskaitose, neviršijo patvirtinimo auditui taikyto reikšmingumo lygio.

⁴ Įtaka KPP išlaidų deklaracijos LT daliai.

1.6. Išvados pagal Komisijos reglamentą Nr. 1663/95

R. 1663/95 3 ir 4 straipsniuose yra nurodyti klausimai, į kuriuos Patvirtinančios institucijos auditoriai privalo atsakyti Ataskaitoje. Šie klausimai ir mūsų atsakymai į juos pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. Atsakymai į EK reglamento Nr. 1663/95 3 ir 4 str. iškeltus klausimus.

Reikalavimas pagal 3 ir 4 str.	Audito išvados
Ar atitinkamais finansiniais metais buvo taikomos veiksmingos saugumo priemonės?	Išskyrus mūsų nustatytas išimtis, pateiktas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 8 dalyje, mes manome, kad Agentūra 2006 GS finansiniais metais taikė veiksmingas IS saugumo priemones.
Ar mokėjimo agentūros vidaus kontrolės procedūros, ypač susijusios su akreditavimo kriterijais, suteikia pakankamai garantijų, kad EŽŪOGF GS priskaičiuojamos operacijos atitinka Bendrijos taisyklės, ir kokie pasiūlymai buvo padaryti sistemoms gerinti?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 5-8 dalyse bei šios Ataskaitos 3 dalyje, mes manome, kad Agentūros vidaus kontrolės procedūros iš esmės tenkina šį kriterijų. Tiek 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos prieduose (Priedas Nr. 4), tiek ir šios Ataskaitos 3 dalyje pateiktos detalios rekomendacijos vidaus kontrolei tobulinti.
Ar metinės EŽŪOGF GS priskaičiuotų išlaidų sąskaitos ir ataskaitos bei finansinių poreikių sąmatos atitinka mokėjimo agentūros buhalterinės apskaitos knygas ir įrašus?	Remdamiesi mūsų atliktu darbu, mes manome, kad metinė išlaidų deklaracija atitinka Agentūros buhalterinės apskaitos knygas ir įrašus.
Ar išlaidų ir intervencinių operacijų ataskaitos teisingai, pilnai ir tiksliai atspindi visus duomenis apie EŽŪOGF GS priskirtas operacijas?	Atsižvelgdami į mūsų pastebėjimus, pateiktus 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 5-7 dalyse bei šios Ataskaitos 3 dalyje, mes manome, kad ne visos metinės išlaidų ir intervencinių operacijų ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais teisingai, pilnai ir tiksliai atspindi EŽŪOGF GS priskirtas operacijas. Detalesnė mūsų nuomonė šiuo klausimu pateikiama Audito išvadoje.
Ar Bendrijos finansiniai interesai dėl sumokėtų avansų, gautų garantijų, intervencinių atsargų ir surinktinų sumų yra tinkamai apsaugoti?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 7 dalyje, mes manome, kad Bendrijos finansiniai interesai dėl sumokėtų avansų, gautų garantijų, intervencinių atsargų ir surinktinų sumų yra tinkamai apsaugoti.
Ar mokėjimo agentūrai pateikti siūlymai dėl sistemų tobulinimo buvo įgyvendinti?	Didžioji dalis Agentūrai teiktų rekomendacijų dėl sistemų tobulinimo įgyvendinama. 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 9 dalyje pateikiama per 2006 GS finansinius metus išorės auditorių pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra.
Ar detali informacija apie kiekvieną transakciją yra laikoma kompiuterinių registrų forma ir ar bendra išlaidų suma, nurodyta kompiuteriniuose registruose, sutampa su išlaidomis, nurodytomis metinėje išlaidų ataskaitoje?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 3 dalyje, mes manome, kad detali informacija yra laikoma kompiuteriniuose registruose ir juose nurodyta bendra išlaidų suma sutampa su išlaidomis, nurodytomis metinėse išlaidų ataskaitose.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

1.7. Atitiktis EK gairėms

Atlikdami papildomas audito procedūras, kur tinkama, mes vadovavomės EK gairėmis. Audito išvados, remiantis gairėmis, pateikiamos 4 lentelėje.

4 lentelė. Atitiktis EK gairėms.

Gairė	Audito išvados
Gairė Nr. 1. Susijusi su akreditavimo kriterijais	Pastebėjimai ir rekomendacijos, susiję su Agentūros vidaus kontrolės atitikimu akreditavimo kriterijams, pateikiami 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 6.3 dalyje.
Gairė Nr. 2. Susijusi su Patvirtinančios institucijos Audito pažymos ir ataskaitos forma,	Audito išvada atitinka šią gairę.

Gairė	Audito išvados
apimtimi ir turiniu	
Gairė Nr. 3. Tarptautiniu mastu pripažinti audito standartai	Audito ataskaita ir atliktas darbas atitinka TAS.
Gairė Nr. 4. Intervencinės operacijos ir atsargos	Neaktuali atliekant papildomas audito procedūras.
Gairė Nr. 5. Debitorių knyga	Neaktuali atliekant papildomas audito procedūras.
Gairė Nr. 6. Avansai ir garantijos (užstatai)	Neaktuali atliekant papildomas audito procedūras.
Gairė Nr. 7. Patvirtinančios institucijos ataskaitos modelis	Ataskaita, kiek galima atliekant papildomas audito procedūras, atitinka šią gairę.
Gairė Nr. 8. Atranka ir klaidų įvertinimas	Kai kuriais atvejais pavyzdžiai detaliam perskaičiavimui buvo atrinkti vadovaujantis šia gaire (plačiau - Ataskaitos 2 dalyje). Klaidų įvertinimas pateikiamas Ataskaitos 1.5. dalyje.
Gairė Nr. 9. Užduočių perdavimas kitoms institucijoms ir tarnyboms	Neaktuali atliekant papildomas audito procedūras.
Gairė Nr. 10. Fiziniai patikrinimai	Neaktuali atliekant papildomas audito procedūras.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

1.8. Kiti klausimai

Mūsų audito grupę, kuri atliko papildomas audito procedūras, sudarė penki Valstybės kontrolės auditoriai. Ataskaitos 3 priede pateikiame papildomas audito procedūras atlikusių asmenų sąrašą, nurodydami jų pareigas, profesinę kvalifikaciją ir dirbtų dienų skaičių.

2. AUDITO ATLIKIMAS

2.1. Bendroji informacija

Per 2006 GS finansinius metus Agentūra GS vardu patyrė 1 063 599 374,32 Lt išlaidų, kurios yra atspindėtos Metinėje 104 lentelėje ir KPP išlaidų ataskaitoje. Per 2006 GS finansinius metus patirtos išlaidos pagal atskiras finansines ataskaitas ir paramos schemas pateikiamos 5 lentelėje.

5 lentelė. Per 2006 GS finansinius metus patirtos išlaidos pagal atskiras finansines ataskaitas ir paramos schemas

Priemonės kodas	Metinė 104 lentelė \ Bendra suma, Lt	580 165 313,52
D10	Tiesioginės išmokos už pasėlius	353 953 653,98
G10	Pluoštinių linų perdirbimas	1 552 864,84
G30	Sausų pašarų gamybos kvotos	58 012,56
I10-I40	Intervencinis pirkimas, saugojimas ir pardavimas	7 691 322,41
I70	Privatus saugojimas	205 154,03
M10	Parama skurstantiems	8 368 778,13
O10	Kompensacinės išmokos - operatyvinės programos	262 067,52
P20	Parama - pienas perdirbtas į kazeiną	235 796,66
P30	Pienas mokykloms	376 627,99
P40	Sviestas, skirtas konditerijos ir kitų gaminių gamybai	482 700,40
P50	Sviestas, skirtas ledų gamybai	290 415,33
R10	Eksporto kompensacijos	205 827 048,97
S10	Eksporto į trečiąsias šalis skatinimas	680 067,81
V..0	Bitininkystės programa	311 935,22
Z10	EK sprendimas	3 719,19
	Susigrąžintos sumos (pažeidimai)	-134 851,52
	KPP išlaidų ataskaita \ Bendra suma, Lt	483 434 060,83
K10	Agrarinė aplinkosauga	53 499 325,91
K20	Mažiau palankios ūkininkauti vietovės	163 295 116,94
K30	Parama ES reikalavimams vykdyti	74 570 231,27
K40	Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku	4 252 500,58
K50	Ankstyvas pasitraukimas	61 368 803,51
K60	Parama pusiau natūriniais restruktūrizuojamiems ūkiams	5 049 319,85
K9..	Kitos priemonės	4 815 069,70
K70	Techninė parama	4 090 271,28
K80	Papildomos nacionalinės tiesioginės išmokos	112 493 421,79
	Išlaidos iš viso, Lt	1 063 599 374,35

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2.2. Bendras reikšmingumo ir patikimumo lygiai

Mūsų auditas buvo suplanuotas taip, kad atitiktų R. 1663/95⁵ reikalavimus ir būtų atliekamas pagal EK gaires, TAS ir Valstybinio audito reikalavimus.

⁵ Atsižvelgiant į R. 1663/95 keitimus reglamentus Nr. 896/97, Nr. 2245/99, Nr. 2025/2001.

Nustatytas reikšmingumo lygis yra atskaitos taškas nustatant, ar pastebėtos pavienės klaidos, praleisti ar neteisingai pateikti duomenys arba jų visuma rodo, kad EK pateikiamos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais neatspindi teisingų, išsamių ir tikslių duomenų apie EŽŪOGF GS priskiriamas operacijas. Terminas „pakankami įrodymai“ apima ir reikšmingumo sąvoką.

Remiantis EK gairėmis, 2006 m. Patvirtinimo auditui taikytinas reikšmingumo lygis yra 1 proc. deklaruojamų išlaidų, o tai sudaro 5 801 653 Lt vertinant 104 lentelę, ir 4 834 341 Lt vertinant KPP išlaidų ataskaitą.

Auditą suplanavome ir atlikome taip, kad būtume 95 proc. tikri pareikšdami nuomonę apie GS metinių išlaidų ataskaitų tikrumą, išsamumą ir teisingumą. Ši nuostata atitinka EK gairėse rekomenduojamą patikimumo lygį.

95 proc. patikimumo lygį mes pasiekėme iš dviejų šaltinių:

1. Agentūroje sukurtos vidaus kontrolės sistemos testavimo –10 proc.
2. Detalaus testavimo – 85 proc., t. y. naudodami statistinę atranką detalaus testavimo pavyzdžiams parinkti mes pasiekėme žemesnį nei 95 proc. patikimumo lygį.

2.3. Audito metodai

EK DG Agri 2007 m. balandžio 26 d. laiško Nr. 010654 3 dalyje Komisijos tarnybos pritaria Patvirtinančios institucijos pateiktoms rekomendacijoms ir reikalauja, kad Agentūra imtųsi reikalingų veiksmų Patvirtinančios institucijos pateiktoms rekomendacijoms įgyvendinti. Minėto laiško 1 priedėlyje paprašyta Patvirtinančios institucijos atlikti papildomas audito procedūras, kurių metu būtų nustatytos kiekybinės klaidų, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23, 24, 25, 34, 40, 47 pastebėjimais, reikšmės ir jų poveikis kaimo plėtros išlaidoms.

Dėl šios priežasties papildomų audito procedūrų metu buvo peržiūrima, kaip Agentūra įgyvendino 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, susijusias su 23, 24, 25, 34, 40, 47 pastebėjimais finansinės įtakos (klaidos) nustatymo požiūriu. Todėl minimi 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos pastebėjimai sudarė atskirą audito sritį.

Audituojamai sričiai taikomi metodai aprašyti atskiroje audito programoje.

Vidaus kontrolės testavimui buvo taikomi šie audito metodai:

- su konkrečiau pastebėjimo rekomendacijos įgyvendinimu susijusių teisės aktų peržiūra;
- kontrolės testai, skirti įsitikinti su pastebėjimu susijusių atvejų sąrašo baigtumu;
- kontrolės testai, skirti įvertinti Agentūros pasirinkto rekomendacijos įgyvendinimo būdo ar atveju analizės metodo tinkamumą.

Didžioji dalis audito patikimumo turi būti gauta iš detalaus testavimo, todėl mes atlikome ir pakankamos apimties savarankiškas audito procedūras (detalius finansinės klaidos perskaičiavimus).

2.4. Atliktas darbas, siekiant įvertinti finansinę įtaką

6 lentelėje pateikiama informacija apie atliktą darbą ir taikytas audito procedūras, siekiant įvertinti tam tikrų 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje pateiktų pastebėjimų finansinę įtaką.

6 lentelė. Atliktas darbas, susijęs su tam tikrų 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje pateiktų pastebėjimų finansinės įtakos įvertinimu

Pastebėjimas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje		Susijusių teisės aktų peržiūra	Kontrolės testai, skirti įsitikinti su pastebėjimu susijusių atvejų sąrašo baigtumu	Kontrolės testai, skirti įvertinti Agentūros pasirinkto rekomendacijos įgyvendinimo būdo ar atvejų analizės metodo tinkamumą	Detalus finansinės įtakos perskaičiavimas
Nr.	Santrauka				
(23)	Neužtikrinamas R. 817/2004 72 str. 1 dalies reikalavimas, kad bet koks naudotojas gavęs, pateikęs klaidingą deklaraciją dėl didelio nerūpestingumo, išbraukiamas iš visų kaimo plėtros priemonių pagal atitinkamą R. 1257/1999 skyrių einamiesiems metams, įgyvendinimas.	V	V	V	V
(24)	Kaimo plėtros priemonių „Agrarinė aplinkosauga“ ir „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“ administravimo taisyklėse nereguliuota pasėlių grupės sąvoka. Agentūra, neturėdama teisinio pagrindo ir pažeisdama R. 817/2004 70 straipsnio nuostatas, mokėjimo prašymams pagal KPP priemonę „Agrarinė aplinkosauga“ nepagrįstai pritaikė 518 458 Lt ⁶ sankcijų ir atitinkamai nepritaikė neapibrėžto masto sankcijų pagal pasėlių grupes.	V	V	V	V
(25)	Agentūra, administruodama priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ ir „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“ leidžia paramos gavėjams keisti paraiškų, kasmetinių prašymų bei mokėjimo prašymų duomenis po jų informavimo apie nustatytus neatitikimus ir tokiu būdu, nepagrįstai taikydama R. 796/2004 68 str. 2 dalį, nepritaikė reikiamų sankcijų.	AGRO	V	V	V
		MPŪT	V	V	V
(34)	I STIS sistemos MPŪV normatyvinę informaciją (klasifikatorių) netinkamai įvestas didelio nepalankumo kategorijai priskirtoms vietovėms taikomas išmokos dydis, taip neužtikrinamas bendro finansavimo santykio (80 / 20) bei KPP 1 priedo 2.6 dalies ir administravimo taisyklių laikymasis.		V	V	V
(40)	Agentūra netaiko sankcijų už pavėluotai pateiktus ekologinio ūkio sertifikatus bei pažymas iš atsakingos institucijos dėl laikomų retų veislių gyvulių skaičiaus, taip Agentūra neužtikrina KPP 12.1.4 dalies ir administravimo taisyklių 39 punkto reikalavimų laikymosi.	V	V	V	V
(47)	Agentūra, nesilaikydama KPP 1 priedo 1.5 dalies nuostatų, išmoka neteisingą paramos sumą pareiškėjams tada, kai planuojama gauti pensija skiriasi nuo faktiškai gautos per metus pensijos.	V	V	V	V

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2.5. Pavyzdžių atrinkimas

Remiantis EK gaire Nr. 8, 2006 m. EŽŪOGF GS metinių išlaidų ataskaitų detalaus testavimo pavyzdžių atrankai taikytinas reikšmingumo lygis yra 1 proc. grynujų (teigiamų) išlaidų. 2006 m. Patvirtinimo auditas buvo suplanuotas ir atliktas taip, kad būtų pasiektas 95 proc. patikimumo lygis.

⁶ Agentūros pateiktais KPPAIS duomenimis. ES dalis – 414 766 Lt, LT dalis - 103 692 Lt.

Minėto audito metu mes nustatėme, kad tik dalis audito įrodymų turi būti surinkta naudojant savarankiškas audito procedūras (plačiau - 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 2.2 dalyje).

2006 m. Patvirtinimo audito planavimo metu mes atlikome paramos priemonių vidaus kontrolės charakteristikų ir jų priskyrimo tam tikroms visumoms analizę ir, atsižvelgdami į atskiras finansines išlaidų ataskaitas ir taikomų kontrolės priemonių homogeniškumo laipsnį, audito metu išskyrėme šias išlaidų visumas:

- 104 lentelės išlaidų visuma⁷;
- KPP išlaidų visuma;
- intervencinių operacijų ir atsargų visuma.

Šioms visumoms taikytas 1 proc. reikšmingumo lygis, kuris pateiktas 7 lentelėje.

7 lentelė. 2006 m. Patvirtinimo audito išskirtos išlaidų visumos ir joms taikyti reikšmingumai

Visumos pavadinimas	Visumos apimtis, Lt	Taikytas reikšmingumas, Lt
104 lentelė		
104 lentelės išlaidų visuma	565 586 869,74	5 655 868,70
Intervencinių operacijų ir atsargų visuma	15 871 881,01	158 718,81
Kita	883 968,77	-
<i>Teigiamos išlaidos</i>	582 342 719,52	5 823 427,20
Susigrąžintos sumos	-2 177 406,00	-
<i>Neigiamos išlaidos</i>	-2 177 406,00	-
Deklaruotos išlaidos	580 165 313,52	5 801 653,14
KPP deklaracija		
KPP išlaidų visuma	487 849 354,46	4 878 493,54
<i>Teigiamos išlaidos</i>	487 849 354,46	4 878 493,54
Susigrąžintos sumos	-4 415 293,63	-
<i>Neigiamos išlaidos</i>	-4 415 293,63	-
Deklaruotos išlaidos	483 434 060,83	4 834 340,61

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Papildomų audito procedūrų metu tiek parenkant pavyzdžius detaliam perskaičiavimui, tiek vertinant nustatytas klaidas buvo taikomi tie patys reikšmingumo lygiai kaip ir 2006 m. Patvirtinimo audito metu.

2.5.1. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjimu, atrinkimas

Papildomų audito procedūrų metu, siekdami nustatyti klaidos, susijusios su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjimu, mastą:

- įvertinome Agentūros taikomas kontrolės priemones, administruojant „Agrarinės aplinkosaugos“ (toliau – AGRO), „Mažiau palankių ūkininkauti vietovių ir vietovių su aplinkosaugos apribojimais“ (toliau – MPŪV), „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimo mišku“, „Papildomų tiesioginių išmokų“, „Techninės paramos“ paramos priemones ir nustatėme, kad klaidos

⁷ Išlaidos pagal paramos schemas.

atsiradimo rizikos dėl 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjime minimų aplinkybių nėra;

- nustatėme, kad išlaidoms, patirtoms finansuojant „SAPARD perviršį“, R. 817/2004 72 str. nuostatos netaikomos;
- vertinome, atsižvelgdami į išdėstytas aplinkybes, Agentūros atliktą darbą, įgyvendinant 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjimo rekomendaciją, susijusią su išlaidomis, patirtomis pagal KPP paramos priemonės „ES standartų laikymasis“ (toliau – ESS), „Ankstvyvas pasitraukimas“ (toliau – AŪP) bei „Pusiau natūrinių ūkių restruktūrizavimas“ (toliau – PNŪ).

Kiekvienos šių trijų paramos priemonių pareiškėjai (visumos) buvo suskirstyti į subvisumas - paramos gavėjai, atitinkantys pažeidėjų sąvoką, ir paramos gavėjai, neatitinkantys pažeidėjų sąvokos. 8 lentelėje pateikiami pavyzdžių atrinkimo metodai, rezultatai bei pasiskirstymas pagal visumas.

8 lentelė. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjimo finansinės įtakos nustatymu, atrinkimas detaliam perskaičiavimui

Visuma (paramos priemonė)	Visuma (vnt.)	Atrinkti pavyzdžiai (vnt.)	Atrinkimo metodas
AŪP (pažeidėjai)	30	30	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
AŪP (ne pažeidėjai)	13 249	10	Atsitiktinė atranka
AŪP iš viso:	13 279	42	Specifinių objektų parinkimas (Svarbūs objektai)
ESS (pažeidėjai)	4	4	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
ESS (ne pažeidėjai)	4 082	15	Atsitiktinė atranka
ESS iš viso:	4 086	21	Specifinių objektų parinkimas (Svarbūs objektai)
PNŪ (pažeidėjai)	0	0	
PNŪ (ne pažeidėjai)	1 849	7	Specifinių objektų parinkimas (Svarbūs objektai)
PNŪ iš viso:	1 849	7	

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Buvo atlikti visų 8 lentelėje nurodytų atrinktų pavyzdžių detalūs perskaičiavimai, siekiant įvertinti su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 23 pastebėjimu susijusios finansinės klaidos mastą.

2.5.2. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 24 pastebėjimu, atrinkimas

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme, kad klaidos dėl 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 24 pastebėjime minimų aplinkybių, susijusių su sankcijų taikymu *lauko lygiu*, nėra. Siekiant įvertinti, ar papildomas viršdeklaravimo sankcijų taikymas *paraiškos lygiu* neturėjo neigiamos finansinės įtakos Bendrijos finansiniams interesams, buvo atlikti detalūs perskaičiavimai visais aštuoniais atvejais, kai pagal KPPAIS informaciją buvo pritaikytos sankcijos *paraiškos lygiu*.

2.5.3. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu („Agrarinė aplinkosauga“), atrinkimas

Su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu susijusias priemones „Agrarinė aplinkosauga“ paraiškas ir kasmetinius prašymus, kuriems Agentūra keitė duomenis po pareiškėjų informavimo apie patikros vietoje nustatytus neatitikimus, suskirstėme į subvisumas pagal apibendrintas duomenų keitimo priežastis. 9 lentelėje pateikiami pavyzdžių atrinkimo būdai ir rezultatai.

9 lentelė. Priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimo finansinės įtakos nustatymu, atrinkimas detaliam perskaičiavimui

Duomenų keitimo priežastis	Visuma (vnt.)	Atrinkti pavyzdžiai (vnt.)	Atrinkimo metodas
Ištaisyta Agentūros klaida	1	1	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Juostos	2	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Juostos, tikslinta pagal STIS	1	1	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Neatitikimas	26	5	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Netikslinta	6	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Paraiška atmesta	1	1	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Parama neteikiama	3	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Pervertinta, vadovaujantis administravimo taisyklių 41 p.	2	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Pervertinta	1	1	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Protokolas	12	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Tikslinta iki patikros	6	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Tikslinta pagal STIS	3	1	Specifinių objektų parinkimas (Didelės vertės objektai)
Priežastis nenurodyta	3	3	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Iš viso	67	19	
Išmokėta suma 2006 metais, Lt	5 106 748	3 722 517	

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Buvo atlikti visų 9 lentelėje nurodytų tikrinti atrinktų pavyzdžių detalūs perskaičiavimai, siekiant įvertinti su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu priemone „Agrarinė aplinkosauga“ susijusios finansinės klaidos mastą.

2.5.4. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu („Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“), atrinkimas

Su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu susijusias priemones „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“ paraiškas, kurioms Agentūra keitė duomenis po pareiškėjų informavimo apie administracinės patikros / patikros vietoje nustatytus neatitikimus, suskirstėme į 3 subvisumas:

- 2006 GS finansiniais metais apmokėtos paraiškos, kuriose nustatyta klaida (Permokų subvisuma);

- 2006 GS finansiniais metais apmokėtos paraiškos, kuriose nenustatyta klaida (Nulinė subvisuma);
- 2006 GS finansiniais metais apmokėtos paraiškos – padidintos rizikos atvejai (Padidintos rizikos subvisuma).

10 lentelėje pateikiami pavyzdžių atrinkimo būdai ir rezultatai.

10 lentelė. Priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“ pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimo finansinės įtakos nustatymu, detaliam perskaičiavimui, atrinkimas

Visuma (pavadinimas)	Paraiškos (vnt.)	Permokos (Lt)	Atrinkti pavyzdžiai (vnt.)	Atrinkti pavyzdžiai (Lt)	Atrinkimo metodas
<i>Permokų subvisuma</i>	812	961 685,92	143	625 938,56	Piniginio vieneto atranka
<i>Nulinė subvisuma</i>	972	0,00	15	0,00	Atsitiktinė atranka
<i>Padidintos rizikos subvisuma</i>	10	24 681,28	10	24 681,28	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Iš viso	1794	986 367,20	168	650 619,84	

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Buvo atlikti visų 10 lentelėje nurodytų tikrinti atrinktų pavyzdžių detalūs perskaičiavimai, siekiant įvertinti su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimu priemone „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“ susijusios finansinės klaidos mastą.

2.5.5. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 34 pastebėjimu, atrinkimas

Papildomų audito procedūrų metu iš 23 157 paraiškų, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 34 pastebėjimu, pavyzdžiai buvo atrinkti specifinių objektų atrinkimo būdu (objektai informacijai gauti). Buvo atlikti penkių atrinktų pavyzdžių detalūs perskaičiavimai, siekiant įvertinti su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 34 pastebėjimu susijusios finansinės klaidos mastą.

2.5.6. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 40 pastebėjimu, atrinkimas

Su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 40 pastebėjimu susijusius priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo ir Retų veislių gyvulių ir paukščių programų mokėjimo prašymus (toliau – MP) suskirstėme į dvi visumas:

- 2005 m. mokėjimo prašymai, kuriems turėjo būti pritaikyta 2 proc. sankcija dėl pavėluotai pateiktų dokumentų (toliau – Sankcionuotų MP visuma);
- 2005 m. mokėjimo prašymai, kuriems minėta sankcija neturėjo būti pritaikyta (toliau – Nesankcionuotų MP visuma), kurią suskirstėme į dvi subvisumas.

11 lentelėje pateikiami pavyzdžių atrinkimo būdai, atrinkimo rezultatai, atrinktų pavyzdžių pasiskirstymas pagal visumas / subvisumas.

11 lentelė. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 40 pastebėjimo finansinės įtakos nustatymu, atrinkimas detaliai perskaičiavimui

Visumos pavadinimas	Visuma (vnt.)	Atrinkti pavyzdžiai (vnt.)	Atrinkimo metodas
Sankcionuotų MP visuma	5	5	Visų objektų parinkimas (100 proc. tyrimas)
Nesankcionuotų MP visuma, iš jų:	1 763	15	
I subvisuma	1 758	10	Atsitiktinė atranka
II subvisuma	5	5	Specifinių objektų parinkimas (svarbūs objektai)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Buvo atlikti visų 11 lentelėje nurodytų tikrinti atrinktų pavyzdžių detalūs perskaičiavimai, siekiant įvertinti su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 40 pastebėjimu susijusios finansinės klaidos mastą.

2.5.7. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 47 pastebėjimu, atrinkimas

Su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 47 pastebėjimu susijusias paraiškas suskirstėme į keturias visumas:

- 2004 m. paraiškų, kuriose dėl valstybinio socialinio draudimo pensijų išmokų (toliau – pensija) pasikeitimo 2005 m. susidarė permoka, visuma (toliau – Permokų visuma);
- 2004 m. paraiškų, kuriose dėl pensijos pasikeitimo 2005 m. susidarė nepriemoka, visuma (toliau – Nepriemokų visuma);
- 2004 m. paraiškų, kuriose 2005 m. pensija nesikeitė ir kurios yra autorizuotos, visuma (toliau – Nulinė visuma, autorizuotos paraiškos);
- 2004 m. paraiškų, kuriose 2005 m. pensija nesikeitė ir kurios yra išregistruotos, visuma (toliau – Nulinė visuma, išregistruotos paraiškos).

Toliau pateikiami pavyzdžių atrinkimo būdai, atrinkimo rezultatai, atrinktų pavyzdžių pasiskirstymas pagal visumas ir atrankos etapus (12 lentelė).

12 lentelė. Pavyzdžių, susijusių su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 47 pastebėjimo klaidos nustatymu, atrinkimas detaliai perskaičiavimui

	Permokų visuma		Nepriemokų visuma		Nulinė visuma, autorizuotos paraiškos		Nulinė visuma, išregistruotos paraiškos	
	Paraiškos, vnt.	Permoka/nepriemoka, Lt	Paraiškos, vnt.	Permoka/nepriemoka, Lt	Paraiškos, vnt.	Permoka/nepriemoka, Lt	Paraiškos, vnt.	Permoka/nepriemoka, Lt
Visuma	2 271	861 369,56	132	71 003,25	271	-	8	-
Atrinkti pavyzdžiai:	247	288 148,97	20	9 274,40	10	-	2	-
- iš jų atrinkti I etapo metu	198	142 016,68	2	1 579,36	-	-	-	-
- iš jų atrinkti II etapo metu	49	156 097,55	18	7 695,04	10	-	2	-
Atrinkimo būdas	Piniginio vieneto atranka		Atsitiktinė atranka		Atsitiktinė atranka		Atsitiktinė atranka	

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Buvo atlikti visų 12 lentelėje nurodytų atrinktų pavyzdžių detalūs perskaičiavimai, siekiant įvertinti su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 47 pastebėjimu susijusios finansinės klaidos mastą.

3. PAPILDOMŲ AUDITO PROCEDŪRŲ REZULTATAI

3.1. Pastebėjimai, susiję su keliomis Kaimo plėtros priemonėmis

(1) svarbus pastebėjimas (visoms KPP priemonėms; patikslintas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos (23) pastebėjimas, kuris atitinka 2005 m. Patvirtinimo audito ataskaitos (16) pastebėjimą)

2006 GS finansiniais metais Agentūra neturėjo kontrolės priemonių, kurios užtikrintų R. 817/2004 72 str. 1 dalies įgyvendinimą. Minėtame straipsnyje nustatyta, kad bet koks naudos gavėjas, pateikęs klaidingą deklaraciją dėl didelio nerūpestingumo, išbraukiamas iš visų kaimo plėtros priemonių pagal atitinkamą R. 1257/1999 skyrių einamiesiems kalendoriniams metams. Jei klaidinga deklaracija buvo pateikta tyčia, naudos gavėjas išbraukiamas ir kitiems metams. Agentūra į ŽŪM dėl minėtos nuostatos reglamentavimo kreipėsi⁸ kelis kartus, tačiau „didelio nerūpestingumo“ ir „tyčinio klaidingos deklaracijos pateikimo“ sąvokos buvo apibrėžtos tik 2007-05-28 ŽŪM įsakymu Nr. 3D-262⁹. Atsižvelgiant į tai, kad (1) parama pagal KPP priemones buvo mokama tiek 2005, tiek 2006 GS finansiniais metais, o (2) nuo Lietuvos narystės ES pradžios iki 2007 m. gegužės 28 d. nebuvo jokių kontrolės priemonių, užtikrinančių R. 817/2004 72 str. 1 dalies įgyvendinimą, 377 693,74 Lt¹⁰ išlaidų, patirtų pagal KPP priemones ir deklaruotų 2006 m. metinėje KPP išlaidų deklaracijoje, yra netinkamos. Kadangi Agentūra nesiėmė priemonių susijusiems debitoriniams išsiskolinimams apskaityti, mūsų nuomone, buvo neužtikrintas teisės aktų laikymasis bei Bendrijos finansinių interesų apsauga. Būtina informacija nebuvo atskleista finansinėse ataskaitose, nes Agentūra nesutiko su auditorių nuomone papildomų audito procedūrų atlikimo metu (žr. 6 priedą). **Rekomenduojame** (1) parengti kontrolės priemones, kurios užtikrintų R. 817/2004 72 str. 1 dalies įgyvendinimą¹¹; (2) susigrąžinti paramą, išmokėtą pažeidžiant R. 817/2004 72 str. 1 dalies nuostatas.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Iš dalies įgyvendinta.

(1) 2007 m. gegužės 28 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-262 „Dėl nuobaudų skyrimo už Komisijos Reglamente (EB) Nr. 817/2004, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, pažeidimus“ apibrėžti tyčinio ir didelio nerūpestingumo, teikiant deklaracijas, atvejai ir numatytos sankcijos.

Norime atkreipti dėmesį, kad Agentūra, administruodama paraiškas, pateiktas paramai gauti pagal Kaimo plėtros 2004-2006 m. planą (toliau - KPP), ir įtarus klastojimo atvejus, vadovaujantis patvirtintomis vidinėmis procedūromis, kuriomis buvo vadovaujama visą paramos teikimo laikotarpį, turi teisę kreiptis į atitinkamas institucijas klastojimo faktui patvirtinti. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad per visą paramos administravimo laikotarpį buvo nustatytas vienas tyčinio klastojimo atvejis, kuris buvo iširtas vadovaujantis procedūromis.

Taip pat siekdama tinkamai įgyvendinti Reglamente Nr. 817/2004 numatytas nuostatas bei žemės ūkio ministro įsakymą, Agentūra patikslins vidaus darbo procedūrų aprašus ir atliks pakeitimus Agentūros informacinėje administravimo sistemoje.

(2) Atsižvelgdama į audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, Agentūra, vadovaudamasi minėtame įsakyme nurodytu apibrėžimu „klaidingos deklaracijos pateikimas dėl didelio nerūpestingumo“, naudodamasi informacine administravimo sistema patikrino daugiau kaip 350 000 paraiškų, pateiktų 2004-2006 metų laikotarpiu. Buvo nustatyti 56 atvejai, kai, vadovaujantis 2007 m. gegužės 28 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-262, galėtų būti pritaikytos Reglamente Nr. 817/2004 numatytos sankcijos. 2005-2006 finansiniais metais parama buvo išmokėta 34 paramos gavėjams (4 atvejai pagal KPP priemonę „Standartų laikymasis“ ir 30 atvejų pagal KPP priemonę „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“).

Norime atkreipti dėmesį, kad 2007 m. rugsėjo 17 d. Agentūra raštu Nr. BR6-(1.10)-25676 kreipėsi į Žemės ūkio ministeriją, prašydama nurodyti, kokioms paraiškoms turėtų būti taikomas minėtas teisės aktas. 2007 m. spalio 24 d. Agentūra gavo ŽŪM išaiškinimą Nr. 2D-5230(12.41), kuriame nurodyta, kad šis žemės ūkio ministro įsakymas atgaline tvarka negalioja, todėl analizės metu nustatyti atvejai nebus pervertinti.

⁸ Agentūros 2006-03-22 raštas Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros departamentui Nr. BR6-(10.64)-3894, Agentūros 2006-09-26 raštas Žemės ūkio ministerijos sekretoriui, Kaimo plėtros departamentui Nr. BR6-(1.10)-13021.

⁹ „Dėl nuobaudų skyrimo už Komisijos reglamento (EB) Nr. 817 / 2004, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257 / 1999 „Dėl EŽŪOGF paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles“, pažeidimus.

¹⁰ ES finansuotos netinkamos išlaidos, išmokėtos 2005-2006 finansiniais metais.

¹¹ Atitinka 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje (2007-02-07, Nr. FA-1070-1-1) pateikto 23 pastebėjimo rekomendacijos pirmąją dalį. Papildomų audito procedūrų metu šios rekomendacijos įgyvendinimas nebuvo vertinamas.

(2) svarbus pastebėjimas (AGRO, MPŪV, patikslintas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimas, iš dalies susijęs su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 32 pastebėjimu)

Kai kurių KPP priemonių administravimo taisyklėse nebuvo (nėra) kontrolės priemonių, užtikrinančių R. 796/2004 68 str. 2 dalies (nuoroda iš R. 817/2004 71 str. 1 dalies) reikalavimų, susijusių su sankcijų netaikymu tais atvejais, kai paramos gavėjas keičia paraiškos duomenis iki informavimo apie ketinimą atlikti patikrinimą vietoje ir jeigu Agentūra dar nebuvo pranešusi ūkininkui apie bet kokius paraiškoje nustatytus pažeidimus, įgyvendinimą.

Audito metu nustatėme atvejį¹², kai pareiškėjas keitė priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ kasmetinio ir mokėjimo prašymo duomenis po jų informavimo apie patikros vietoje metu nustatytus neatitikimus. Taigi Agentūra neatsižvelgė į patikros vietoje rezultatus ir, remiantis minėtos priemonės administravimo taisyklių¹³ 30.3 punktu, nesumažino išmokos dydžio, t. y. nepritaikė 1 063 Lt dydžio sankcijos (ES dalis – 850 Lt), nes šiuo atveju R. 796/2004 68 str. 2 dalies (nuoroda iš R. 817/2004 71 str. 1 dalies) nuostatos netaikytinos. Agentūra, įgyvendindama 2006 m. Patvirtinimo audito 25 pastebėjimo rekomendaciją, pervertino minėto pareiškėjo mokėjimo prašymą ir, pritaikius reikiamas sankcijas, atvaizdavo Debitorių registre, todėl rekomendacijos šiuo atveju neteikiame.

Atsižvelgdami į tai, kad įgyvendinant 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 25 pastebėjimo rekomendaciją, 2007 m. gegužės 23 d. buvo pakeistos ir papildytos priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklės¹⁴, kuriose, siekiant tinkamai įgyvendinti R. 817/2004 71 str. 1 dalies nuostatas, buvo pakeisti duomenų tikslinimo terminai, rekomendacijos dėl kontrolės priemonių numatymo priemonei „Agrarinė aplinkosauga“ neteikiame.

2006 m. Patvirtinimo audito metu atlikdami debitorių detalų testavimą nustatėme atvejį¹⁵, kai pareiškėjui pagal MPŪV priemonę buvo leista atsisakyti dalies deklaruoto ploto po Agentūros atliktų administracinių sutikrinimų bei Agentūros atlikto mokėjimo, nepritaikius ploto viršdeklaravimo sankcijų. Tiek 2006 m. Patvirtinimo audito, tiek papildomų audito procedūrų metu nustatėme, kad visais atvejais pareiškėjui atsakius ploto pagal MPŪV priemonę, Agentūra 2006 finansiniais metais mokėjo kompensacines išmokas pagal nustatytą faktą arba pareiškėjo patikslintus duomenis, netaikydama viršdeklaravimo sankcijų.

Agentūra, remdamasi ŽŪM išaiškinimais (žr. 4-5 priedus), laikosi nuomonės¹⁶, kad MPŪV priemonę administruoja bei priklausančią paramą apskaičiuoja ir išmokėjo teisingai (žr. 6 priedą). Motyvuojama tuo, kad pagal MPŪV priemonės administravimo taisyklės¹⁷ (toliau – Taisyklės) pareiškėjui, neteisingai nurodžius požymį apie priklausymą MPŪV ar paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms, ši požymį galima panaikinti bet kuriuo paraiškos administravimo momentu. Taip pat nurodoma, kad sankcijų, taikomų administruojant šią priemonę, detaliame sąraše, patvirtintame KPP, sankcija už tai, kad asmuo, ūkininkaujantis nepalankioje vietovėje, suklysta nurodydamas lauko priklausymą palankiai ar nepalankiai (paukščių apsaugai svarbiai) teritorijai, nėra numatyta.

Patvirtinančios institucijos nuomone, pastebėjime įvardytu atveju pareiškėjas, deklaruodamas savo turimus žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus kaip esančius mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, dalį jų (60,73 ha iš 109,21ha) deklaravo neteisingai, nes jie nėra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. Po Agentūros atliktų administracinių sutikrinimų ir Agentūros atlikto mokėjimo paraiška buvo patikslinta, dėl ko sumažėjo žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotas, deklaruotas kaip esantis mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse.

Taisyklių 10 punkte nurodyta, kad „paramos suma apskaičiuojama atitinkamai pagal nepalankumo kategorijas ar paukščių apsaugai svarbias vietas. Pareiškėjams neteisingai nurodžius nepalankumo kategorijas ar paukščių apsaugai svarbias vietas, paramos suma bus apskaičiuojama pagal nustatytą faktą (t. y. sankcijos nebus taikomos)“. Pažymėtina, kad vadovaujantis Taisyklių 8 punktu, „visos mažiau palankios ūkininkauti vietovės yra skirstomos į didelio nepalankumo ir mažo nepalankumo kategorijas“. Taigi, mūsų nuomone, išskiriamos trys nepalankumo kategorijos. Todėl, mūsų vertinimu, Agentūra nepagrįstai taikė Taisyklių 10 punktą, nes šiame punkte reglamentuota situacija, kai pareiškėjas suklysta nurodydamas nepalankumo kategorijas, o nustatčius nepalankumo kategorijas pagal faktą, bendras žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotas, deklaruotas kaip esantis mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, nesikeičia.

Be to, tokiais atvejais, kai nustatoma, kad bendras žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotas, deklaruotas kaip esantis mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, faktiškai yra mažesnis už deklaruotą, taikomos sankcijos dėl neteisingo deklaravimo numatytos Taisyklių 26.3 punkte¹⁸.

Taisyklių 3 punkte sąvoka „neteisingas deklaravimas“ aiškinama kaip „situacija, kai nustatoma, kad pareiškėjas deklaravo didesnę žemės ūkio naudmenų plotą, negu jis valdo ar užsiima žemės ūkio veikla“. Taisyklių 1 punkte nurodyta, kad šių Taisyklių tikslas - detalizuoti paramos pagal MPŪV priemonę administravimo tvarką. Atsižvelgiant į tai, sąvokos

¹² Nr. 050C1011271511K01.

¹³ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004-08-13 įsakymas Nr. 3D-482 „Dėl KPP 2004-2006 m. plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklių“ (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁴ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007-05-23 įsakymas Nr. 3D-252 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004-08-13 įsakymo Nr. 3D-482 „Dėl KPP 2004-2006 m. plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklių, pakeitimo“.

¹⁵ Valdos Nr. 1005998647.

¹⁶ 2007-11-06 Agentūros raštas Valstybės kontrolei Nr. BR6-(1.11)-31635 „Dėl rekomendacijų įgyvendinimo“.

¹⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004-07-16 įsakymas Nr. 3D-430 „Dėl Kaimo plėtros 2004-2006 metų plano priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklių (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁸ kai deklaruotas plotas viršija faktinį nuo 3 iki 30 proc., bus mokama už faktinį plotą, sumažintą dvigubu nustatyto skirtumu;

- kai deklaruotas plotas viršija faktinį daugiau nei 30 proc., parama už žemės ūkio naudmenų plotą einamaisiais metais neteikiama;
- kai deklaruotas plotas viršija faktinį daugiau nei 50 proc., pareiškėjas pašalinamas iš dalyvavimo priemonėje dvejiems metams (t. y. parama nebus teikiama einamaisiais ir kitais metais);
- kai nustatytas tyčinio neteisingo deklaravimo atvejis, pareiškėjas pašalinamas iš dalyvavimo priemonėje dvejiems metams (t. y. parama nebus teikiama einamaisiais ir kitais metais).

„neteisingas deklaravimas“ išaiškinimas turi būti taikomas *tik* šios priemonės ribose ir ši sąvoka turi būti suprantama kaip „situacija, kai nustatoma, kad pareiškėjas deklaravo didesnę žemės ūkio naudmenų plotą, *esantį mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse*, negu jis valdo ar užsiima žemės ūkio veikla *mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse*“.

Toks sąvokos „neteisingas deklaravimas“ aiškinimas ir Taisyklių 26.3. punkte nurodytos sankcijos atitinka R. 796/2004 50 ir 51 straipsnio reikalavimus dėl išmokų sumažinimo ar jų neskyrimo, deklaravus per didelį plotą.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, manome, kad nustatyti atveju išmoka turėjo būti sumažinta (neskirta) vadovaujantis Taisyklių 26.3 punktu, nes Agentūros atliktų administracinių sutikrinimų metu buvo nustatytas faktiškai mažesnis žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotas, esantis mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. Atsižvelgiant į tai, kad ūkininkas nėra pateikęs įrodymų dėl savo veiksmų atitikimo R. 796/2004 68 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nustatyti atveju pagalbos sumažinimo ar neskyrimo išimtis netaikoma.

Dėl šios sisteminės klaidos KPP 2006 m. finansinėje atskaitomybėje ES dalies stulpelyje nurodyta 677 834 Lt permoka. Kadangi Agentūra nepritaikė aukščiau minėtiems pareiškėjams sankcijų ir atitinkamai neapskaitė susijusių debitorinių įskolinimų, mūsų nuomone, buvo neužtikrintas teisės aktų laikymasis bei Bendrijos finansinių interesų apsauga. Be to, dalis šios klaidos papildo¹⁹ Patvirtinimo audito ataskaitos (32) pastebėjime nurodytą klaidą. Būtina informacija nebuvo atskleista finansinėse ataskaitose, nes Agentūra nesutiko su auditorių nuomone nei 2006 m. Patvirtinimo audito, nei šių papildomų audito procedūrų atlikimo metu (žr. 6 priedą).

Agentūros veiksmai ir komentarai

Agentūra paraiškas pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ (toliau – MPŪV) administravo bei priklausančią paramą apskaičiavo ir išmokėjo vadovaujantis ES reglamentais (1257/1999; 796/2004; 1794/2005 ir kt.), KPP įtvirtintomis nuostatomis, 2004 m. liepos 16 d. Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-430 patvirtintų KPP priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklėmis bei Žemės ūkio ministro 2007 m. spalio 1 d. rašte Nr. 2D-4793 (11.18) ir 2007 m. spalio 24 d. rašte Nr. 2D-5230(12.41) pateiktais teisės aktų išaiškinimais. Taip pat siekiant išvengti paramos administravimo metu kylančių teisės aktų normų interpretavimų Agentūra pakartotinai kreipsis į ŽŪM dėl administravimo taisyklių nuostatų patikslinimo.

Agentūra paraiškas pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ (toliau – MPŪV) administravo bei priklausančią paramą apskaičiavo ir išmokėjo griežtai vadovaujantis 2004 m. liepos 16 d. Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-430 patvirtintų KPP priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklėmis bei Žemės ūkio ministro 2007 m. spalio 1 d. rašte Nr. 2D-4793 (11.18) ir 2007 m. spalio 24 d. rašte Nr. 2D-5230(12.41) pateiktus teisės aktų išaiškinimais.

Agentūra, vertindama paraiškas pagal MPŪV priemonę, rėmėsi MPŪV administravimo taisyklių 10 punktu, kuriame nurodoma, kad paramos suma apskaičiuojama atitinkamai pagal nepalankumo kategorijas ar paukščių apsaugai svarbias vietoves. Pareiškėjams neteisingai nurodžius nepalankumo kategorijas ar paukščių apsaugai svarbias vietoves, paramos suma apskaičiuojama pagal nustatytą faktą (t. y. sankcijos nėra taikomos). Pagal šias taisykles pareiškėjui, neteisingai nurodžius požymį apie priklausymą MPŪV arba paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms, šį požymį galima buvo panaikinti bet kuriuo paraiškos administravimo momentu. Taip pat ŽŪM ir Agentūros nuomone, MPŪV taisyklių 10 punktas apima visus atvejus, kai pareiškėjas suklysta, o ne tik tuos, kurie priklauso nepalankumo kategorijų klaidoms.

Taip pat Agentūra vertindama paraiškas, rėmėsi MPŪV taisyklių 3 punktu, kuriame pateikiamos taisyklėse vartojamos sąvokos. Visos sąvokos yra pateikiamos įvardinant priemonę arba ne (pvz.: reikalavimu tyčinis nesilaikymas – *paraiškos paramai gauti už akivaizdžiai apleistas, nedirbamas bei neprižiurimas žemės ūkio naudmenas pateikimas; pareiškėjas – asmuo, pretenduojantis gauti paramą pagal šią priemonę.*) Todėl manome, kad 3 punkte įtvirtinta sąvoka turi būti suprantama, netaikant išplėtimo, t.y. neteisingas deklaravimas yra nustatomas tik tuomet, kai pareiškėjas deklaruoja didesnę žemės ūkio naudmenų plotą, negu jis valdo ar užsiima žemės ūkio veikla.

Sankcija MPŪV taisyklių 3 punkte apibrėžiama, kaip pareiškėjui/paramos gavėjui taikomas kompensacinės išmokos nemokėjimas ar sumažinimas dėl reikalavimų paramai gauti nesilaikymo. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad MPŪV administravimo taisyklių skyrius, kuriame pateikiamas 10 punktas, vadinasi „paramos dydis“, todėl minėto punkto negalima aiškinti plečiamai, kadangi jis turėtų būti aiškinamas tik kaip nuostata, skirta nustatyti, kokio dydžio parama turėtų būti skiriama aptartu atveju.

Paraiškoms pagal MPŪV priemonę STIS yra sukurtos visos sankcijos, numatytos ES reglamentuose, patvirtintame KPP bei MPŪV taisyklėse. Sankcija už tai, kad asmuo, ūkininkaujantis nepalankioje vietovėje suklysta nurodydamas lauko priklausymą palankiai ar nepalankiai (paukščių apsaugai svarbiai) teritorijai nėra numatyta.

Taigi atsižvelgiant į išdėstytas nuostatas Agentūra paraiškas pagal KPP priemonę MPŪV administravo bei priklausančią paramą apskaičiavo ir išmokėjo teisingai.

¹⁹ Padidina.

(3) vidutinės svarbus pastebėjimas (AGRO ir MPŪV, patikslintas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 24 pastebėjimas, susijęs su 2005 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 15 pastebėjimu)

R. 817/2004 70 straipsnyje nurodyta, kad mokėjimo sričiai turi būti taikomos R. 2419/2001 30 str., 31 str. (atitinkamai R. 796/2004 49 str. ir 50 str.) nuostatos, išskiriančios pasėlių grupes bei numatančios, kad galutinė paramos suma apskaičiuojama lyginant paraiškoje deklaruotą plotą su nustatytu pasėlių grupės plotu. Tačiau nei Agrarinės aplinkosaugos, nei MPŪV administravimo taisyklėse²⁰, kurios taikomos administruojant 2004-2006 m. paramą, nebuvo reglamentuota pasėlių grupės sąvoka. Dėl šios priežasties Agentūra, administruodama priemonę „Agrarinė aplinkosauga“, nesant teisinio pagrindo taikė sankcijas lauko ir paraiškos lygiu, t. y. priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ paraiškose viršdeklaruoti plotai nebuvo užskaitomi nepakankamai deklaruotais tos pačios pasėlių grupės plotais. Agentūra kelis kartus kreipėsi į ŽŪM dėl minėtos nuostatos reglamentavimo, tačiau sprendimai buvo priimti tik 2007-05-23, kai, pakeitus²¹ 2004-2006 m. priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklės, buvo įteisintas griežtesnių sankcijų, kaip numatyta R 1257/1999 37 str. 4 punkte, t.y. lauko lygiu, taikymas.

Atsižvelgdami į tai, kad įgyvendinant 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 24 pastebėjimo rekomendaciją priemonių „Agrarinė aplinkosauga“ ir MPŪV 2007-2013 m. administravimo taisyklėse²² yra reglamentuota remiamos grupės²³ sąvoka, **rekomendacijos dėl pasėlių grupės sąvokos reglamentavimo neteikiame.**

Agentūros veiksmas ir komentarai

AGRO

2007 m. gegužės 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-252 patikslintos priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklės, kuriose detalai apibrėžtas viršdeklaravimo sankcijų taikymas.

Be to, atsižvelgdama į pateiktus pastebėjimus, Agentūra 2007 m. rugsėjo 26 d. kreipėsi į ŽŪM (rašto Nr. BR6-(1.10)-26877) dėl sankcijų taikymo išaiškinimo. 2007 m. spalio 24 d. gautas ŽŪM atsakymas Nr. 2D-5230(12.41), kuriame nurodyta, kad Agentūra visą priemonės administravimo laikotarpį sankcijas taikė tinkamai.

MPŪV

Agentūra, administruodama paraiškas pagal MPŪV priemonę, taikė remiamos grupės sąvoką, kaip numatyta R. 796/2004 49 str. ir 50 str. (pasėlių grupės buvo išskirtos pagal skiriamos paramos dydį), ir atitinkamai skaičiavo paramą.

(4) vidutinės svarbus pastebėjimas

Papildomų audito procedūrų metu Agentūra mums nepateikė 5 paraiškų²⁴ bylų, pagal kurias 2006 GS finansiniais metais buvo išmokėta 144 315 Lt paramos²⁵ (ES dalis). Agentūros teigimu, šios paraiškų bylos yra perduotos į archyvą, tačiau patvirtinimo iš archyvo apie paraiškų bylų gavimą / priėmimą Agentūra iki šiol nėra gavusi. Agentūra pateikė netiesioginius paraiškos ir kitų susijusių dokumentų buvimo ir su jomis atliktų veiksmų įrodymus, saugomus STIS sistemoje, todėl mūsų nuomone, šios išlaidos yra laikytinos tinkamomis. Tačiau Agentūra neužtikrino Paraiškų saugojimo, kaip tai numatyta R 1260/1999 38 str. 6 dalyje. **Rekomenduojame** (1) gauti iš archyvo patvirtinimą apie šių bylų gavimą/ priėmimą, (2) tuo atveju, jei minimos bylos neatsirastų, minėtas paraiškų bylas atkurti.

Agentūros veiksmas ir komentarai

Rekomendacija bus įgyvendinta. Audito metu bylų pateikti negalėjome dėl trumpo pateikimo termino. Agentūra laukia patvirtinimo iš archyvavimo paslaugų teikėjo dėl bylų gavimo/priėmimo. Priklausomai nuo gautos informacijos bylos bus pateiktos arba atkurtos.

²⁰ ŽŪM 2004-08-13 įsakymas Nr. 3D-482 „Dėl Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklių“ (su vėlesniais pakeitimais), 2004 07 16 įsakymas Nr. 3D-430 „Dėl kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklių (su vėlesniais pakeitimais).

²¹ 2007-05-23 ŽŪM įsakymas Nr. 3D-252 „Dėl ŽŪM 2004-08-13 įsakymo Nr. 3D-482 „Dėl KPP 2004-2006 metų plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklių“ pakeitimo“.

²² 2007-04-06 ŽŪM įsakymas Nr. 3D-151 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonių „Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra kliūčių, išskyrus kalnuotas vietoves, „NATURA 2000 išmokos ir su direktyva 2000/60/EB susijusios išmokos“ ir „NATURA 2000 išmokos“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo. 2007-04-06 ŽŪM įsakymas Nr. 3D-152 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programų „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Rizikos „ vandens telkinių būklės gerinimas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“.

²³ Remiama grupė – plotas, už kurį mokama vienodo dydžio kompensacinė išmoka už hektarą.

²⁴ Valdos Nr. 1011271511, 1005531279, 1004353524, 1010215025, 1002988108.

²⁵ SAPS - 56 575 Lt, CNDP - 35 327 Lt ir MPŪV - 52 413 Lt

3.2. Mažiau palankios ūkininkauti vietovės

(5) vidutinės svarbos pastebėjimas (patikslintas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 34 pastebėjimas)

2006 m. Patvirtinimo audito metu nustatėme, kad į STIS sistemos MPŪV normatyvinę informaciją (klasifikatorių) 2005 m. paraiškoms įvesti duomenys neužtikrina bendro finansavimo santykio (80 / 20) bei KPP 1 priedo 2.6 dalies ir administravimo taisyklių²⁶ 9 punkto laikymosi - netinkamai įvestas didelio nepalankumo kategorijai priskirtoms vietovėms taikomas išmokos dydis (LT įvesta dalis 52,02 Lt, turi būti 52 Lt). Dėl šios sisteminės klaidos KPP 2006 m. finansinėje atskaitomybėje LT dalies stulpelyje nurodyta 3 354 Lt permoka. Agentūra 2005 m. STIS sistemos MPŪV normatyvinės informacijos (klasifikatoriaus) netiksline ir tokiu būdu su šiuo pastebėjimu susijusių pareiškėjų neištraukė į debitorius. Atsižvelgdami į tai, kad įgyvendinant 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 34 pastebėjimo rekomendaciją Agentūra 2006 m. paraiškoms pritaikė tinkamą išmokos dydį, **rekomendacijos neteikiame**.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Įgyvendinta.

Siekdamas įgyvendinti šio pastebėjimo rekomendacijas bei užtikrinti tinkamą lėšų išmokėjimą ir apskaitą, Agentūros Rinkos reguliavimo programų departamentas 2007 m. vasario 21 d. Agentūros direktoriui teikė tarnybinių pranešimą Nr. BR9-222, prašydamas leisti patikslinti informacinės administravimo sistemos normatyvinę informaciją (klasifikatorių), susijusią su KPP priemone „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“.

Pažymėtina, kad 2007 m. vasario 26 d. įsigaliojo ir yra taikomas Agentūros direktoriaus pavedimu Agentūros Rinkos reguliavimo programų departamento atliktas normatyvinės informacijos (klasifikatoriaus) patikslinimas: įvestas didelio nepalankumo kategorijai priskirtoms vietovėms taikomas išmokos dydis, nurodant, kad iš biudžeto mokama dalis yra 52 Lt. Už 2006 metus Agentūra informacinės sistemos pagalba atliko kompensacinės paramos pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ perskaičiavimą ir įgyvendina apskaičiuotų sumų susigrąžinimą.

(6) vidutinės svarbos pastebėjimas

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme atvejį²⁷, kai autorizuota paramos suma 2006 m. balandžio 14 d. iš STIS sistemos buvo perduota į FAS sistemą apmokėjimui, tačiau iki šiol parama pareiškėjui nėra išmokėta. **Rekomenduojame** užtikrinti autorizuotų paramos sumų tinkamą perdavimą į FAS ir apmokėjimą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Bus įgyvendinta:

- iki 2007 m. gruodžio 31 d. bus pakeistas Tiesioginių išmokų už žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus, paramos už energetinius augalus, kompensacinių išmokų už valstybės ar savivaldybių įsteigtas saugomas teritorijas bei paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemones „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“, „Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra kliūčių, išskyrus kalnuotas vietoves“ ir „Natura 2000“ administravimo 2007 m. procedūros aprašas bei kiti susiję dokumentai, įtvirtinant nuostatą, kad klaidingos išmokos, kurios negali būti importuotos į FAS, turi būti sutvarkomos per 2 mėn. nuo perdavimo dienos (išskyrus atvejus, kurie nepriklauso nuo administratorių veiksmų).

(7) vidutinės svarbos pastebėjimas

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme atvejį, kai Agentūra administruodama paraišką pagal MPŪV paramos priemonę atsižvelgė į paramos priemonės "Agrarinė aplinkosauga" patikros vietoje rezultatus ir tokiu būdu nepagrįstai sumažino MPŪV paramą 1 458,34 Lt (ES dalis – 1 166,88 Lt). **Rekomenduojame** pakartotinai įvertinti pastebėjime įvardintą atvejį ir išmokėti pareiškėjui jam priklausančią paramos sumą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija įgyvendinta, paraiška peradministruota ir pareiškėjui bus papildomai išmokėta 1 458,34 Lt (ES dalis – 1166,88 Lt).

²⁶ 2004-07-16 ŽŪM įsakymas Nr. 3D- 430 (su vėlesniais pakeitimais).

²⁷ Valdos Nr. 1004853049.

(8) vidutinės svarbos pastebėjimas

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme atvejį, kai Agentūra neatsižvelgė į pareiškėjo atsiųstą prašymą padidinti MPŪV plotą (akivaizdi klaida). Tokiu būdu pareiškėjui paramos suma buvo nepagrįstai sumažinta 1 092 Lt (ES dalis 873,60 Lt). **Rekomenduojame** pakartotinai įvertinti pastebėjime įvardintą atvejį ir išmokėti pareiškėjui jam priklausančią paramos sumą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija įgyvendinta, paraiška peradministruota ir pareiškėjui bus papildomai išmokėta 1 092,00 Lt (ES dalis – 873,60 Lt).

3.3. Agrarinė aplinkosauga

(9) vidutinės svarbos pastebėjimas (patikslintas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 40 pastebėjimas; susijęs su 10 ir 11 pastebėjimu)

2006 m. Patvirtinimo audito metu, peržiūrėję KPPAIS sistemos parametrus, nustatėme, kad Agentūra netaiko sankcijų už pavėluotai pateiktus ekologinio ūkio sertifikatus bei pažymas iš atsakingos institucijos dėl laikomų retų veislių gyvulių skaičiaus. Dėl to paramos suma nesumažinama 2 proc. už kiekvieną pavėluotą dieną ir taip Agentūra neužtikrina KPP 12.1.4 dalies ir administravimo taisyklių 39 punkto reikalavimų laikymosi. Atlikę papildomas audito procedūras nustatėme 5 atvejus²⁸, kai pareiškėjams pavėluotai pateikus Ekologinio ūkio sertifikatus nebuvo pritaikytos 209 328 Lt sankcijos (ES dalis – 167 462 Lt). Agentūra, remdamasi ŽŪM išaiškinimu²⁹, laikosi nuomonės, kad pareiškėjui, pateikusiam papildomai per Agentūros nustatytą laiką ekologinio ūkio sertifikatą arba atsakingos institucijos pažymą dėl laikomų retų gyvulių skaičiaus, o Agentūrai patikslintus galutinius duomenis, numatytų sankcijų taikyti nereikia. Dėl šios priežasties Agentūra nepritaikė minėtiems 5 pareiškėjams sankcijų ir atitinkamai neapskaitė susijusių debitorinių išsiskolinimų, kas, mūsų nuomone, neužtikrina teisės aktų laikymosi ir Bendrijos finansinių interesų apsaugos. Be to, ši būtina informacija nebuvo atskleista finansinėse ataskaitose, nes Agentūra nesutiko su auditorių nuomone nei 2006 m. Patvirtinimo audito, nei šių papildomų audito procedūrų atlikimo metu (žr. 6 priedą).

Agentūros veiksmai ir komentarai

Atmesta.

Agentūra, atsižvelgdama į pradinėje audito ataskaitoje pateiktą pastebėjimą, atliko 2006 m. finansinių metų mokėjimo prašymų analizę. Buvo peržiūrėti 1573 mokėjimo prašymai pagal Kaimo plėtros 2004-2006 metų plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programą ir 194 pagal Retų veislių gyvulių ir paukščių programą, pagal kuriuos parama buvo išmokėta 2006 finansiniais metais (nuo 2005 m. spalio 16 d. iki 2006 m. spalio 15 d.).

Atlikę mokėjimo prašymų analizę pagal Ekologinio ūkininkavimo programą, nustatėme, kad keturiais atvejais kartu su mokėjimo prašymu nebuvo pateiktas nė vienas sertifikatas ir dviem atvejais (vienas iš jų nustatytas papildomo audito metu) kartu su mokėjimo prašymu buvo pateikti ne visi sertifikatai.

Atlikus mokėjimo prašymų analizę pagal Retų veislių gyvulių ir paukščių programą, nebuvo nustatyta nė vieno atvejo, kad su mokėjimo prašymu būtų nepateikta Veislininkystės priežiūros tarnybos pažyma.

Atsižvelgdama į pateiktus pastebėjimus, Agentūra 2007 m. rugsėjo 26 d. kreipėsi į ŽŪM (rašto Nr. BR6-(1.10)-26877) dėl sankcijų taikymo išaiškinimo. 2007 m. spalio 24 d. gautas ŽŪM atsakymas Nr. 2D-5230(12.41), kuriame nurodyta, kad Agentūra sankcijas taikė tinkamai. Todėl nustatytais atvejais bylos nebuvo pervertintos. Taip pat siekiant išvengti paramos administravimo metu kylančių teisės aktų normų interpretavimų Agentūra pakartotinai kreipsis į ŽŪM dėl administravimo taisyklių nuostatų patikslinimo.

Norime atkreipti dėmesį, kad KPP plane ir priemonės administravimo taisyklėse numatyta, kad parama mokama už sertifikuotą ir deklaruotą plotą. Atsižvelgdami į tai, kad Agentūra vertinimo metu visus paramos gavėjo duomenis sutikrina su pateiktas dokumentais arba registrais ir paramą išmoka tik įsitikinusi, kad plotas laiku sertifikuotas ir deklaruotas, manome, kad bendrijos finansiniai interesai nebuvo pažeisti.

²⁸ P059C1005460672 (3.111 Lt), P051C1005064341 (189 635 Lt), P055C1011031176 (2 571 Lt), P049C1004753608 (8 208 Lt), 045C1005044372 (5 803 Lt).

²⁹ 2007-10-24 ŽŪM raštas Agentūrai Nr. 2D-5230(12.41) „Dėl išaiškinimo“.

(10) vidutinės svarbos pastebėjimas (susijęs su 9 ir 11 pastebėjimu)

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme atvejį³⁰, kai Agentūra pareiškėjui paramą išmokėjo už 3,15 ha plotą, kuriam nebuvo pateiktas ekologinio ūkio sertifikatas. Dėl šios priežasties susidariusi finansinė klaida yra įvertinta (9) pastebėjime. **Rekomenduojame** pakartotinai įvertinti pastebėjime įvardytą atvejį ir susigrąžinti nepagrįstai pareiškėjui išmokėtą paramos sumą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Atmesta.

Byla nebus pervertinta, nes, vadovaujantis ŽŪM 2007 m. spalio 24 d. raštu Nr.2D-5230(12.41), Agentūra sankcijas taikė tinkamai.

(11) vidutinės svarbos pastebėjimas (susijęs su 9 ir 10 pastebėjimu)

Papildomų audito procedūrų metu nustatėme atvejį³¹, kai KPPAIS sistemoje neteisingai įvedus kultūros pavadinimą ir tipą Agentūra pareiškėjui apskaičiavo ir išmokėjo paramą pritaikydama netinkamą išmokos dydį (vietoj 118 EUR/ha taikytas 551 EUR/ha). Tokiu būdu pareiškėjui nepagrįstai išmokėta 2 706 Lt (ES dalis – 2 165 Lt). Taip pat nustatėme atvejį³², kai KPPAIS sistemoje neteisingai įvedus kultūros tipą Agentūra pareiškėjui apskaičiavo ir išmokėjo paramą pritaikydama netinkamą išmokos dydį (vietoj 551 EUR/ha taikytas 416 EUR/ha). Tokiu būdu pareiškėjui paramos suma nepagrįstai sumažinta 233,07 Lt (ES dalis – 186,46 Lt). **Rekomenduojame** pakartotinai įvertinti pastebėjimuose įvardytus atvejus ir vienu atveju susigrąžinti nepagrįstai pareiškėjui išmokėtą paramos sumą, kitu – išmokėti pareiškėjui jam priklausančią paramos sumą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Iš dalies įgyvendinta.

Byla Nr. 049C1004753608K02 pervertinta audito metu, permoka bus išskaičiuota iš 2007 m. išmokos sumos.

Byla Nr. 041C1003337038K02 pervertinta audito metu (2007-11-10), nepriemoka bus išmokėta pareiškėjui mokant išmokas už 2007 metus.

3.4. ES standartų laikymasis

(12) vidutinės svarbos pastebėjimas

Papildomų audito procedūrų metu nustatytas vienas atvejis³³, kai parama pagal priemonę „ES standartų laikymasis“ buvo apskaičiuota ir išmokėta pagal numatomą melžiamų karvių skaičių bei numatomą sąlyginį gyvulių skaičių, viršijančius paraiškos pateikimo dieną Gyvulių registre registruotų melžiamų karvių ir sąlyginį gyvulių skaičių daugiau nei 50 proc. Tokiu būdu nesilaikyta priemonės „Standartų laikymasis“ administravimo taisyklių³⁴ 10.5 ir 13 punktų nuostatų. Kadangi Agentūra pervertino paraišką ir netinkamai išmokėta 4 219,20 Lt³⁵ paramą įtraukė į debitorijų registrą, **rekomendacija neteikiama**.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Su pastebėjimu sutinkame.

3.5. Ankstyvas pasitraukimas

(13) svarbus pastebėjimas (patikslintas 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 47 pastebėjimas)

Parama, skirta už ateinančius metus, yra mažinama planuojamos gauti pensijos suma (pažymyje apie socialinio

³⁰ Nr. 049C1004753608K02.

³¹ Nr. 049C1004753608K02.

³² 041C1003337038K02.

³³ Paraiškos Nr. 057F1003803961.

³⁴ 2004-08-24 LR ŽŪM įsakymu Nr. 3D-496 patvirtintos Kaimo plėtros 2004 – 2006 metų plano priemonės „Standartų laikymasis“ administravimo taisyklės (2006-03-30 Nr. 3D-121 redakcija).

³⁵ (a) ES finansuojama dalis. (b) Kadangi ši atsitiktinė klaida nustatyta (1) papildomų audito procedūrų metu, (2) ne iš statistiniu būdu atsitiktų pavyzdžių, ji neįtraukta į KPP deklaracijoje nustatytų klaidų vertinimą.

draudimo išmokas nurodytą pensijos dydį einamajam mėnesiui dauginant iš 12). Minėtiems metams pasibaigus Agentūra netikslina paramos sumos pagal faktiškai gautą pensiją. Taigi Agentūra, nesilaikydama KPP 1 priedo 1.5 dalies nuostatų, išmoka neteisingą paramos sumą pareiškėjams tada, kai planuota gauti pensija skyrėsi nuo faktiškai gautos per metus pensijos.

Agentūra, atsižvelgdama į 2006 m. Patvirtinimo audito metu pateiktą rekomendaciją, pervertino su pastebėjimu susijusias 2004 m. paraiškas ir nustatė 2 682 atvejus, kai Agentūra paramos gavėjams 861 370 Lt³⁶ paramos išmokėjo per daug, 71 003 Lt³⁷ paramos išmokėjo per mažai. Audito metu ši suma buvo apskaityta debitorių / kreditorių registre. Agentūros teigimu, 2008 m. sausio 11 dienai likusi nesugrąžinta neteisingai už 2004 m. pateiktas paraiškas išmokėtos paramos suma sudaro 17 640 Lt (ES dalis). Papildomų audito procedūrų metu nustatėme, kad dėl pastebėjime minimos priežasties 2006 m. finansinėje atskaitomybėje yra 689 566 Lt (ES dalis) permokų ir 50 359 Lt (ES dalis) nepriemokų. **Rekomenduojame** patikslinti administravimo taisykles, kad ateityje Agentūra atsižvelgtų į faktiškai paramos gavėjo gautą pensiją.

Agentūros veiksmi ir komentarai

Įgyvendinta.

Žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. 3D-244 buvo patikslintos KPP priemonės „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“ administravimo taisyklės, kuriose įtvirtinta, jog nustačius, kad paramos gavėjams apskaičiuotai paramos sumai pagal 2004–2006 metų laikotarpiu pateiktas paraiškas ar kasmetinius prašymus turėjo įtakos valstybinio socialinio draudimo pensijų išmokų pasikeitimai, Agentūra privalo pakartotinai įvertinti tokias paraiškas bei kasmetinius prašymus ir susigrąžinti susidariusias permokas, išskaičiuojant jas iš kitų metų atitinkamiems paramos gavėjams priklausančios paramos sumos.

Atkreipiame dėmesį, kad Agentūra vertinama kasmetinius prašymus pateiktus 2006 m., kurių pagrindu buvo mokamos išmokos už 2007 m. metus, įvertinto vadovaujantis patikslintomis administravimo taisyklėmis.

Be to, atsižvelgdama į rekomendaciją ir siekdama išvengti perskaičiavimų ateityje Agentūra 2007 m. rugsėjo 25 d. raštu Nr. BR6-(10.15)-26830 kreipėsi į ŽŪM, siūlydama peržiūrėti paramos išmokėjimo modelį. Remiantis 2007 m. spalio 11 d. ŽŪM komisijos, patvirtintos 2004 m. gruodžio 6 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-643, protokolu Nr. 8D-347(5.50) buvo nutarta pritarti siūlymui keisti paramos išmokėjimo modelį skaidant išmoką į dvi dalis, t.y. kintamą išmokos dalį, kuri mokama už perleistą žemės ūkio naudmenų plotą ir (arba) už perleistą pieno kvotą mokėti už ateinančius metus, o pastoviąją išmokos dalį išmokėti tik gavus faktinius Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenis. Vadovaujantis šiuo protokolu buvo pavesta ŽŪM atlikti reikiamus pakeitimus administravimo taisyklėse, kurios šiuo metu yra derinamos. Numatoma naują paramos skaičiavimo modelį taikyti mokant paramą už 2009 m.

Pažymėtina, kad 2007 m. lapkričio 22 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-516 buvo patvirtintas analogiškas paramos išmokėjimo modelis 2007-2013 m. laikotarpiui. Šiuo metu atliekami naujos informacinės administravimo sistemos pakeitimai, kurie bus taikomi ir toms paraiškoms, kurios surinktos 2007 m.

(14) vidutinės svarbus pastebėjimas

Atlikdami papildomas audito procedūras nustatėme, kad 2005 m. vienam paramos gavėjui pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas“ buvo išmokėta parama pagal dvi skirtingas 2004 m. paraiškas – Nr. 043A1011026885P ir Nr. 043A1004504797P. Atsižvelgiant į audito metu mūsų pateiktą rekomendaciją – susigrąžinti neteisėtai išmokėtą paramą, Agentūra išregistravo 2004 m. paraišką Nr. 043A1011026885P ir iš paramos gavėjo susigrąžino 9 646 Lt, t.y. visą pagal šią paraišką išmokėtą paramą. **Rekomenduojame** parengti kontrolės priemones, kad paramos gavėjui parama būtų išmokama tik pagal vieną paraišką.

Agentūros veiksmi ir komentarai

Įgyvendinta.

Atsižvelgiant į papildomo audito metu pateiktą pastebėjimą ir siekiant įsitikinti didesnės klaidos nebuvimo, 2007 m. spalio 10 d. Kaimo paramos programos administravimo informacinėje sistemoje buvo atlikta paramos gavėjų analizė (užsakymo Nr. 6266). Jos metu pagal asmens kodą buvo tikrinama, ar tas pats asmuo nėra pateikęs daugiau kaip vienos paraiškos pagal tą pačią priemonę 2004-2006 metais. Nustatyta, kad audito metu nustatytas atvejis vienintelis. Šiuo metu byla pervertinta ir permokėta paramos suma susigrąžinta.

Atkreipiame dėmesį, kad 2005 m. buvo atlikti pakeitimai informacinėje administravimo sistemoje, dėl kurių registruojant naują paraišką sutikrinimas atliekamas ne tik pagal valdos kodą, bet ir pagal asmens kodą.

³⁶ ES ir LT dalis.

³⁷ ES ir LT dalis.

(15) vidutinės svarbus pastebėjimas (susijęs su 13 pastebėjimu)

Atlikdami papildomas audito procedūras nustatėme, kad Agentūra, pervertindama priemonės „Ankstyvas pasitraukimas“ 2004 m. paraiškas, bazinę išmoką perskaičiuoja iš pastoviosios išmokos dalies atimant ne pareiškėjui 2005 m. išmokėtą pensiją, o pensijos vidurkį KPPAIS sistemoje apskaičiuotą pagal dienas. Dėl šios priežasties susidariusi sisteminė klaida yra įvertinta 13 pastebėjime. **Rekomenduojame** Agentūrai bazinės išmokas apskaičiuoti pagal faktinę pensiją, o ne jos vidurkį pagal dienas.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Iš dalies įgyvendinta.

Agentūra atsižvelgdama į rekomendaciją, 2007 m. rugsėjo 25 d. raštu Nr. BR6-(10.15)-26830 kreipėsi į ŽŪM, siūlydama peržiūrėti KPP priemonės „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“ paramos išmokėjimo modelį. Remiantis 2007 m. spalio 11 d. ŽŪM komisijos, patvirtintos 2004 m. gruodžio 6 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-643, protokolu Nr. 8D-347(5.50), buvo nutarta pritarti siūlymui keisti paramos išmokėjimo modelį skaidant išmoką į dvi dalis, t.y. kintamą išmokos dalį, kuri mokama už perleistą žemės ūkio naudmenų plotą ir/arba už perleistą pieno kvotą, mokėti už ateinančius metus, o pastoviąją išmokos dalį išmokėti tik gavus faktinius Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenis. Vadovaujantis šiuo protokolu buvo pavesta ŽŪM atlikti reikiamus pakeitimus administravimo taisyklėse, kurios šiuo metu yra derinamos. Numatoma naują paramos skaičiavimo modelį taikyti mokant paramą už 2009 m.

(16) vidutinės svarbus pastebėjimas

Atlikdami papildomas audito procedūras, nustatėme 14 atvejų, kai Agentūra dėl 2005 m. pensijų padidėjimo (sumažėjimo) pervertinusi paraiškas neteisingai nustatė pastovios išmokų dalies sumas pareiškėjams. Audito metu mes rekomendavome pervertinti pastebėjime nurodytas paraiškas. Kadangi Agentūra paraiškas pervertino, KPPAIS bei FAS teisingai apskaitė Agentūros permokas (nepriemokas) pareiškėjams, susidariusias dėl pensijų padidėjimo (sumažėjimo) 2005 metais, **rekomendacija neteikiama**.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Su pastebėjimu sutinkame.

(17) vidutinės svarbus pastebėjimas (susijęs su 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitos 183 pastebėjimu)

Atlikdami papildomas audito procedūras, nustatėme 3 atvejus³⁸, kai KPPD KPP skyrius neperdavė FAD duomenų apie priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas“ dalyvaujančių pareiškėjų išskolinimus, todėl pastebėjime nurodytais atvejais Agentūros skolos pareiškėjams nebuvo apskaitytos debitorių registre. Atsižvelgiant į audito metu mūsų pateiktą rekomendaciją, pastebėjime nurodytos skolos buvo perduotos į FAS. **Rekomenduojame** parengti kontrolės priemones, užtikrinančias skolos perdavimą į FAS per vieną dieną nuo jos autorizavimo.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Įgyvendinta

Agentūros direktoriaus 2007 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. BR1-634 patikslintas KPP priemonės „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės ž.ū. gamybos rėmimas“ administravimo procedūrų aprašas. Jame numatyta, jog duomenų į FAS perdavėjas transakcijos, susijusias su skola perduoda į FAS per 1 d.d. nuo autorizavimo, tačiau dėl objektyvių priežasčių terminas gali būti pratęstas.

7-ojo audito departamento
direktorė

Vilija Stirbienė

7-ojo audito departamento
vyriausioji valstybinė auditorė,
l. e. 8-ojo audito departamento
direktoriaus pavaduotojo pareigas

Sigita Rojutė

³⁸ Paraiška Nr. 048A1003994316P, skola 218,55 Lt; paraiška Nr. 047A1004618867P, skola 428,94 Lt; paraiška Nr. 045A1005416252P, skola 131,91 Lt.

4. PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų
 patvirtinimo (papildomos audito
 procedūros)“
 1 priedas

Vartojamų sutrumpinimų sąrašas

Sutrumpinimas	Visas pavadinimas
Agentūra	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos
AGRO	Kaimo plėtros priemonės / Agrarinė aplinkosauga
AŪP	Kaimo plėtros priemonės / Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos
EK	Europos Komisija
EK gairės	Europos Komisijos pateiktos patvirtinimo audito gairės
EŽŪOGF	Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas
FAD	Finansų ir apskaitos departamentas
FAS	Finansų apskaitos sistema
GS	[Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo] Garantijų skyrius
Kompetentinga institucija	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
KPP	Kaimo plėtros priemonės
KPP planas	Kaimo plėtros planas 2004-2006 m. Lietuvai
KPPAIS	Kaimo plėtros priemonių administravimo informacinė sistema
KPPD	Kaimo plėtros programų departamentas
KPPS	Kaimo plėtros programų departamentas / Kaimo paramos programų skyrius
LR	Lietuvos Respublika
MPŪV	Kaimo plėtros priemonės / Mažiau palankios ūkininkauti vietovės
RRPD	Rinkos reguliavimo programų departamentas
STIS	Supaprastintų tiesioginių išmokų informacinė sistema
TAS	Tarptautiniai audito standartai
ŽŪM	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų
 patvirtinimo (papildomos audito
 procedūros)“
 2 priedas

Klaidų vertinimas

13 lentelė. Klaidų, nustatytų KPP išlaidų visumoje, vertinimas

487 849 354,46	Populiacija [Population]
4 878 494 Lt	Reikšmingumas [Materiality]
85%	Patikimumas [Confidence level]
1,9	Patikimumo faktorius [Confidence factor]
223	Testuotų pavyzdžių skaičius [Sample size tested]
2 187 665 Lt	Atrankos intervalas [Sampling interval]

Permokos [Overpayments]

Past. Nr. [Ref.]	Past. Nr. [Ref.]	Apskaityta vertė [Book value], Lt	Poauditinė vertė [Audited value], Lt	Klaida [Error], Lt	Klaidos santykis [Taint]	Žinomos klaidos iš didelės vertės pavyzdžių [Known errors from high value items], Lt	Žinomos klaidos [Known errors], Lt
0	1	2	3	4 = 2 - 3	5 = 4 / 2	6	7
(3)							360
(3)							1 077
(47)	(13)						689 566
(23)	(1)						377 694
(25)	(2)						850
(25)	(2)						677 834
(40)	(9)						167 462
(32)							149 107
(85)		303 516	303 340	176	0,0006		
(50)							1 720
				Iš viso [Total]	0,0006	0	2 065 670

Labiausiai tikėtinos klaidos apskaičiavimas [Calculation of Most likely error]

Žinomos klaidos iš didelės vertės pavyzdžių [Known errors from high value items], Lt	0,00	
Žinomos klaidos [Known errors], Lt	2 065 670	
Ekstrapoliuotos klaidos [Extrapolated errors], Lt	1 265	(Total taint * Interval)
Visos žinomos ir labiausiai tikėtinos klaidos [Total known and most likely errors]	2 066 935	
Agentūros atlikti pataisymai [Corrections made by Agency]	1 896	
(1) Labiausiai tikėtina klaida [Most likely error]	2 065 040	
Tikslumas [Precision]		
Permokos [Overpayments]		
Pradinis tikslumas [Basic precision]	4 156 564	(Interval * Confidence factor)
Techninio tikslinimo faktorius [Technical adjustment factor]	0,48	
Techniškai patikslintas klaidos santykis [Technically adjusted taint]	0,0003	(Total taint * Techn adj. factor)
Papildomas tikslumas [Additional precision]	607	(Techn. adj. taint * Interval)
(2) Bendras tikslumas [Total precision]	4 157 171	(Basic precision + Additional precision)
Viršutinė klaidos riba [Upper error limit]	6 222 211	(1 + 2)
Šaltinis – Valstybės kontrolė		

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų
 patvirtinimo (papildomos audito
 procedūros)“
 3 priedas

Informacija apie audito grupės narius

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Pareigos	Profesinė kvalifikacija	Dirbtų dienų skaičius
1.	Vilija Stirbienė	7-ojo audito departamento direktorė	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomai. Nuo 2001 m. dirba Valstybės kontrolėje. Mokesčių administravimo, audito metodologijos rengimo patirtis. Kėlė kvalifikaciją Europos Audito Rūmuose, Jungtinės Karalystės NAĮ, dalyvavo SIGMA Audito vadovų darbo grupėje, taip pat Dvynių projekto su Jungtinės Karalystės NAĮ priemonėse. 2003-2006 m. Finansinio audito 7-ojo departamento direktoriaus pavaduotoja. Nuo 2007 m. liepos mėn. – 7-ojo audito departamento, atliekančio ES paramos auditus, direktorė.	13
2.	Sigita Rojutė	Vyriausioji valstybinė auditorė – audito grupės vadovė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis apskaitos ir audito srityje, tarptautinio verslo magistro laipsnis. Kelia kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės bei su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse. Europos Audito Rūmų Informacinio tinklo BŽŪP reformai narė. Stažavosi Indijos Generalinio kontrolieriaus ir auditoriaus įstaigoje IT audito klausimais. ACCA (Professional scheme) studentė nuo 2005 m. 2001–2003 m. buhalterio, auditoriaus padėjėjo, direktoriaus pareigos trijose privačiose įmonėse. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2003 m., dalyvauja ES paramos audituose – SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narė, EŽŪOGF GS 2004 m., 2005 m., 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės vadovė.	65
3.	Žaneta Grečnienė	Vyriausioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro ir magistro laipsniai apskaitos ir finansų srityje. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse. 1999–2001 m. buhalterio pareigos trijose privačiose įmonėse. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2001 m., dalyvauja ES paramos audituose – SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narė, SAPARD 2004 m., 2005 m., 2006 m. patvirtinimo audito grupės vadovė, EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	80
4.	Laura Raulinaitienė	Vyresnioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis verslo vadybos ir administravimo srityje, magistro laipsnis teisės ir valdymo srityje. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse. Dalyvavo JK NAĮ Londone rengtoje tarptautinėje auditorių kvalifikacijos tobulinimo programoje.	57

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Pareigos	Profesinė kvalifikacija	Dirbtų dienų skaičius
			2002–2003 m. auditoriaus asistentė UAB „PricewaterhouseCoopers“. SAPARD 2002 m. patvirtinimo audito, atlikto UAB „PricewaterhouseCoopers“, grupės narė. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2003 m., dalyvauja ES paramos audituose – SAPARD 2003 m., 2004 m., 2005 m., 2006 m. patvirtinimo audito grupės narė, EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	
5.	Emilija Jasaitienė	Vyresnioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro ir magistro laipsniai apskaitos ir audito srityje. 2003–2005 m. auditoriaus padėjėja privačioje audito įmonėje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2005 m., dalyvauja ES paramos audituose – 2005 m., 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	88

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų
patvirtinimo (papildomos audito
procedūros)“
4 priedas

2007 m. spalio 1 d. Žemės ūkio ministerijos raštas Agentūrai Nr. 2D-4793 (11.18)

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Nacionalinei mokėjimo agentūrai
prie Žemės ūkio ministerijos

2007-10-01 Nr. 2D-4793(11.18)
į 2007-09-26 Nr. BR6-(1.10)-26877

DĖL TEISĖS AKTŲ IŠAIŠKINIMO

Kaimo plėtros 2004-2006 metų plane (toliau – KPP) numatyta, kad priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programos „tikslas – paremti ekologinį ūkininkavimą kaip gamybos sistemą, kuri teikia socialinę ir ekonominę naudą gyvenantiems kaimo vietovėse, užtikrina aplinkosaugą ir kokybiškų maisto produktų, turinčių didelę paklausą rinkoje, gamybą“.

Nustatant reikalavimus, įsipareigojimus bei sankcijas, KPP ir priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklėse (toliau – administravimo taisyklės), patvirtintose žemės ūkio ministro 2004 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. 3D-482, buvo siekiama tinkamai įgyvendinti Europos Sąjungos reglamentų reikalavimus ir programos tikslus bei užtikrinti kokybišką dokumentų administravimą bei patikrų atlikimą laiku.

Norėtume atkreipti Jūsų dėmesį į sankcijos dėl neteisingo deklaravimo, kuri turi būti skaičiuojama laukui, taikymą. Patiksliname, kad, jei deklaruotas plotas arba nustatytas patikros metu mažesnis nei įsipareigotas iki 10 % lauko mastu – parama skaičiuojama pagal deklaruotą ar nustatytą patikros metu lauko plotą; jei deklaruotas plotas arba nustatytas patikros metu mažesnis nei įsipareigotas nuo 10 % iki 20 % lauko mastu – einamųjų metų išmoka laukui mažinama perpus; jei deklaruotas plotas arba nustatytas patikros metu mažesnis už įsipareigotą daugiau nei 20 % lauko mastu – parama už tą lauką nemokama. Tačiau, jei deklaruotas plotas arba nustatytas patikros metu mažesnis už įsipareigotą daugiau nei 20 % programos mastu, tai sankcija dėl neteisingo deklaravimo skaičiuojama programos mastu, ir tokiu atveju parama iš viso nemokama, paraiška atmetama ir įsipareigojimų vykdymas nutraukiamas, visa gauta parama privalo būti gražinta Agentūrai.

Taip pat informuojame, kad sankcijų taikymas už pavėluotai pateiktus ekologinio ūkio sertifikatus bei atsakingos institucijos išduotas pažymas dėl laikomų retų veislių gyvulių skaičiaus šiuo metu nagrinėjamas ir apie priimtą sprendimą Jūs būsite informuoti atskiru pranešimu.

Paaiškindami sankcijų pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ taikymą, pažymime, kad gamtinės, socialinės, ekonominės, tradicinės ir kitos aplinkybės lėmė Lietuvos regioninių skirtumų susiklostymą. Augalininkystės, gyvulininkystės gamybos apimtys ir atitinkamai pajamų lygis bei gyvenimo kokybė skirtinguose regionuose skiriasi 3-4 kartus. Taip pat pastebėta, kad skurdesnių šalies regionų demografiniai rodikliai prastėja, vyksta intensyvesnė žmonių migracija iš šių regionų, todėl kai kuriose vietovėse depopuliacijos lygis tampa kritiškas.

Atsižvelgiant į šią situaciją ir kylančias problemas, buvo atlikta išsami regioninių skirtumų analizė, įvertinant visus pagrindinius veiksnius, lemiančius gyvenimo kokybę skirtinguose regionuose. Rytinės, pietrytinės ir vakarinės šalies dalys tyrimų metu buvo priskirtos mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms (toliau – MPŪV).

Minėtose vietovėse ūkininkaujantys asmenys turi teisę gauti kompensacines išmokas, kurios padėtų padengti dėl kliūčių žemės ūkio gamybai atitinkamoje vietovėje ūkininkų patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas. Tokios kompensacinės išmokos yra mokamos tiems asmenims, kurie prašo paramos pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“.

Primename, kad minėtos priemonės tikslas yra išsaugoti kraštovaizdį bei palaikyti gyvybingą kaimo bendruomenę MPŪV, taip pat užtikrinti subalansuotą žemės ūkio paskirties žemės naudojimą ir svarbiausia – paremti pagal šią priemonę fizinius ir juridinius asmenis, ūkininkaujančius MPŪV.

Įvertinus ekonominius, socialinius ir demografinius kriterijus, patvirtintos žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu 3D-72, yra išskirtos seniūnijų ir savivaldybių lygmeniu MPŪV, o paukščių apsaugai svarbios teritorijos – upių slėniai, rezervatai, draustiniai ir t. t. patvirtinti aplinkos ministro įsakymais.

Administruodama paraiškas kompensacinėms išmokoms pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ gauti, Agentūra remiasi VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (toliau – ŽŪIKVC) registruose esančia informacija. Žemės sklypų tapatybės nustatymo sistemoje kontroliniai žemės sklypai priskirti palankioms vietovėms, žemo nepalankumo, didelio nepalankumo ir/arba paukščių apsaugai svarbioms vietovėms.

Pažymėtina, kad dėl savivaldybių (seniūnijų) ribų kaitos galimi atvejai, kai minėta informacija nėra integruota į ŽŪIKVC registrus arba integruojama jau po paraiškų teikimo termino. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad tik pradėjus administruoti minėtą KPP priemonę buvo daug nesusipratimų pildant bei teikiant paraiškas (ūkininkaujantieji nepažymėdavo savo laukų kaip priklausančių MPŪV arba atvirkščiai – pažymėdavo plotus, nepriklausančius šioms vietovėms); papildomai įtrauktos kai kurios teritorijos į MPŪV sąrašą, o pareiškėjams, besilaikantiems nustatytų draudimų ir apribojimų paukščių apsaugai svarbiose

teritorijose, trūko informacijos, už kuriuose kontroliniuose žemės sklypuose ar jų dalyse esančias pievas galima pretenduoti į kompensacines išmokas.

Numatydamą galimas pasekmes bei problemas, taip pat atsižvelgdama į tai, kad KPP priemonė pradedama administruoti pirmą kartą, Žemės ūkio ministerija į KPP priemonės administravimo taisyklės įtraukė atskirą punktą, kurio pagrindu buvo suteikta galimybė suklysti, pažymint lauko nepalankumo ar priklausymo paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms požymius. Taigi, vadovaudamasi žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu 3D-430 patvirtintų KPP priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklių 10 punkto nuostatomis, Agentūra turėjo mokėti kompensacines išmokas pagal nustatytą faktą arba pareiškėjo patikslintus duomenis, netaikydama jokių sankcijų (t. y. priklausymą MPŪV arba paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms reiškiantis žymėjimą „varnele“ buvo galima panaikinti bet kuriuo paraiškos administravimo momentu). Taip pat pabrėžtina, kad sankcijų, taikomų administruojant šią priemonę, detalus sąrašas yra patvirtintas KPP. Minėtame sąraše nėra numatyta sankcija už tai, kad ūkininkaujantis nepalankioje vietovėje asmuo suklysta nurodydamas lauko priklausymą palankiai ar nepalankiai (paukščių apsaugai svarbiai) teritorijai. Taip pat pažymime, kad tokios pat nuostatos numatytos mokant kompensacines išmokas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „NATŪRA 2000 išmokos“, „NATŪRA 2000 išmokos susijusios su direktyva 200/60/EC“, „Išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves“.

Ministrė

Kazimira Danutė Prunskienė

R. Budrevičiūtė, tel. 239 1244

D. Liutikas, tel. 239 8415

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų
patvirtinimo (papildomos audito
procedūros)“
5 priedas

2007 m. spalio 24 d. Žemės ūkio ministerijos raštas Agentūrai Nr. 2D-5230(12.41)

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Nacionalinei mokėjimo agentūrai
prie Žemės ūkio ministerijos

2007-10-24 Nr. 2D-5230(12.41)
į 2007-09-26 Nr. BR6-(1.10)-26877

DĖL IŠAIŠKINIMO

Atsakymas į Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) 2007 m. rugsėjo 26 d. raštą Nr. BR6-(1.10)-26877 ir 2007 m. rugsėjo 17 d. raštą Nr. BR6-(1.10)-25676 pateikiamas, siekiant apibendrinti vieningą LR žemės ūkio ministerijos poziciją žemiau pateiktais klausimais, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1120 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų 11.1, 11.2 bei 11.4 punktuose įtvirtinta LR žemės ūkio ministro teise spręsti ministerijos kompetencijai priklausančius klausimus, užtikrinti įstatymų, kitų teisės aktų vykdymą, taip pat teise leisti įsakymus ir įsakymais patvirtintus teisės aktus.

Kaimo plėtros 2004-2006 m. planą, patvirtintą 2004 m. rugpjūčio 3 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2004) 2949, (toliau – KPP), parengė LR žemės ūkio ministerija, vykdydama 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamento Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (toliau – EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai 41-44 straipsniuose numatytus įsipareigojimus ir remdamasi 2004 m. balandžio 29 d. Komisijos reglamente 817/2004, nustatančiame išsamias Tarybos reglamento Nr. 1257/1999 dėl EŽŪOGF paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, išdėstytais reikalavimais.

Kaimo plėtros 2004–2006 m. plano priemonė „Agrarinė aplinkosauga“

Kadangi Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodyta, kad Agentūra neužtikrina KPP 12.1.4 dalies ir KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklių 39 punkto laikymosi, nes Agentūra

netaiiko sankcijų už pavėluotai pateiktus ekologinio ūkio sertifikatus ir atsakingos institucijos išduotas pažymas dėl laikomų retų veislių gyvulių skaičiaus, žemiau teikiame situacijos išaiškinimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad KPP numatyta, jog priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programos vienas iš tikslų yra „paremti ekologinį ūkininkavimą kaip gamybos sistemą, kuri teikia socialinę ir ekonominę naudą gyvenantiems kaimo vietovėse, užtikrina aplinkosaugą ir kokybiškų maisto produktų, turinčių didelę paklausą rinkoje, gamybą“.

LR žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-76 patvirtintų EŽŪOGF Garantijų skyriaus paramos administravimo ir kaimo plėtros priemonių įgyvendinimo 2004-2006 m." taisyklių 4 punktas numato, kad paramos gavėjai, jų tinkamumo kriterijai ir paramos dydis pagal atskiras kaimo plėtros priemones tvirtinami, atsižvelgus į derybų su Europos Bendrijų Komisija dėl KPP rezultatus, žemės ūkio ministro įsakymu. Pažymėtina, kad nustatant reikalavimus, įsipareigojimus bei sankcijas KPP ir LR žemės ūkio ministro 2004 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. 3D-482 patvirtintose KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklėse, buvo siekiama tinkamai įgyvendinti Europos Sąjungos reglamentų reikalavimus ir programos tikslus, užtikrinti kokybišką dokumentų administravimą ir patikros atlikimą laiku. Atsižvelgiant į pasirinktą paramos administravimo tvarką, iš KPP siūlomų taikyti sankcijų pasirinktos sankcijos buvo perkeltos į KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklės.

Parama pagal KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programą teikiama ekologinės gamybos ir pereinamojo į ekologinę gamybą laikotarpio ūkiams už sertifikuotą ir deklaruotą žemės plotą, naudojamą ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamybai. Išmokos mokamos pagal pateiktame pareiškėjo Mokėjimo prašyme nurodytus sertifikuotų laukų duomenis. Mokėjimo prašyme pateikti sertifikuotų laukų duomenys turi būti tikrinami su sertifikavimo įstaigos pateiktais patikrų duomenimis. Ir tik nustačiusi, kad paramos gavėjas nesilaiko vieno iš įsipareigojimų, t. y. sumažinamas sertifikuotas ekologinės produkcijos gamybai naudojamas ekologinio ūkio žemės ūkio naudmenų plotas, Agentūra privalo einamaisiais metais paramos nemokėti. Atkreiptinas dėmesys, kad sankcija dėl pavėluoto privalomų dokumentų pateikimo buvo nustatyta siekiant laiku atlikti patikras bei efektyviau vertinti dokumentus. Šiuo tikslu KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklėse yra numatyti Kasmetinio prašymo ir Mokėjimo prašymo pateikimo terminai, kuriuos pažeidus turėtų būti taikoma KPP ir minėtose administravimo taisyklėse numatyta 2 proc. sankcija už kiekvieną pavėluotą dieną. Papildomai pažymėtina, kad sertifikatuose nurodytų duomenų tikrinimas yra vienas iš pagrindinių ir neatsiejamas nuo Kasmetinio prašymo ir (ar) Mokėjimo prašymo vertinimo ir paramos skyrimo, neskyrimo ar skyrimo iš dalies.

Atkreiptinas dėmesys, kad LR žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-76 patvirtintų EŽŪOGF Garantijų skyriaus paramos administravimo ir kaimo plėtros priemonių įgyvendinimo 2004-2006 m. taisyklių, parengtų įgyvendinant 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamento Nr. 1257/1999 dėl EŽŪOGF paramos kaimo plėtrai, 13 punktas numato, kad už paraiškų priėmimą, patikrą, duomenų

tikslinimą, pagal pareiškėjo pateiktus dokumentus, lėšų apskaitą ir išmokėjimą atsako Agentūra. Agentūra turi pareigą ir teisę prašyti pareiškėjo patikslinti informaciją, nustatydamą tam terminą, ir jei pareiškėjas nepateikia tikslios ir išsamios informacijos per nurodytą laikotarpį, ar pateikta informacija yra neteisinga, galima taikyti KPP ar KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklėse nurodytas sankcijas.

Pažymėtina, kad Tarybos reglamento Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos 8 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad pagal savo nacionalinius įstatymus ir kitus teisės aktus valstybės narės imasi priemonių, būtinų, kad būtų užtikrintas su Bendrijų finansiniais interesais susijusių sandorių teisėtumas ir tikrumas. Tikrinimus numatančios priemonės turi atitikti kiekvieno sektoriaus konkretų pobūdį ir būti proporcingos siekiamiems tikslams. Jas taikant atsižvelgiama į valstybėse narėse nusistovėjusią administracinę tvarką bei struktūras ir jos nustatomos taip, kad dėl jų neatsirastų pernelyg didelių ekonominių apribojimų ar administracinių sąnaudų. Todėl šioje situacijoje būtina išnaudoti tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes (Agentūra gauna duomenis iš kompetentingų institucijų, privalo vadovautis tiesioginių duomenų šaltiniais, turi pareigą tikslinti ir (ar) tikrinti pareiškėjų pateiktus duomenis) bei maksimaliai mažinti administracinę naštą pareiškėjams. Pažymėtina, kad tarpinstitucinis bendradarbiavimas prašymų administravimo procese pagreitina patį procesą, mažina ne tik administracinę naštą, bet ir klaidų tikimybę, gerina Europos Sąjungos interesų apsaugą, užtikrina nacionalinės žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos tikslų įgyvendinimą, taip pat racialesnį Europos Sąjungos paramos panaudojimą. Jei nėra pareiškėjo kaltų veiksmų, jis nesiekia gauti didesnės nei priklausytų paramos, pareiškėjui, pateikusiam papildomai per Agentūros nustatytą terminą ekologinio ūkio sertifikatą ir atsakingos institucijos išduotą pažymą dėl laikomų retų veislių gyvulių skaičiaus, dėl dalies deklaruojamo ūkio, ir Agentūrai patikslinus galutinius duomenis, numatytų sankcijų taikyti nereikia.

Atkreiptinas dėmesys, kad LR žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-76 patvirtintų EŽŪOGF garantijų skyriaus paramos administravimo ir kaimo plėtros priemonių įgyvendinimo 2004-2006 m. taisyklių 14 punktą nustato, kad subjektai, gavę išmokas neteisėtai, arba asmenys, prisidėję prie neteisėto paramos mokėjimo (sąmoningai patvirtinę klaidingus duomenis), atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Todėl darytina išvada, kad, siekiant apsaugoti privačių asmenų interesus, neapdairiai netikslios, Agentūrai prieinamos informacijos pateikimas nėra pagrindas taikyti sankcijas.

Kaimo plėtros 2004-2006 m. plano priemonė „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“

2004 m. liepos 16 d. LR žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-430 buvo patvirtintos „Kaimo plėtros 2004-2006 metų plano priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklės“. Taisyklių 10 punktą numato, kad paramos suma apskaičiuojama

atitinkamai pagal nepalankumo kategorijas ar paukščių apsaugai svarbias vietas. Pareiškėjams neteisingai nurodžius nepalankumo kategorijas ar paukščių apsaugai svarbias vietas, paramos suma bus apskaičiuojama pagal nustatytą faktą (t. y. sankcijos nebus taikomos). Pažymėtina, kad sankcija taisyklėse apibrėžiama, kaip pareiškėjui ir (ar) paramos gavėjui taikomas kompensacinės išmokos nemokėjimas ar sumažinimas dėl reikalavimų paramai gauti nesilaikymo.

Paaškindami sankcijų pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ taikymą, pažymime, kad gamtinės, socialinės, ekonominės, tradicinės ir kitos aplinkybės lėmė Lietuvos regioninių skirtumų susiklostymą. Augalininkystės, gyvulininkystės gamybos apimtys ir atitinkamai pajamų lygis bei gyvenimo kokybė skirtinguose regionuose skiriasi 3-4 kartus. Taip pat pastebėta, kad skurdesnių šalies regionų demografiniai rodikliai prastėja, vyksta intensyvesnė žmonių migracija iš šių regionų, todėl kai kuriose vietovėse depopuliacijos lygis tampa kritiškas.

Atsižvelgiant į šią situaciją ir kylančias problemas, buvo atlikta išsami regioninių skirtumų analizė, įvertinant visus pagrindinius veiksnius, lemiančius gyvenimo kokybę skirtinguose regionuose. Rytinės, pietrytinės ir vakarinės šalies dalys Lietuvos Agrarinės ekonomikos instituto atliktų tyrimų metu buvo priskirtos mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms (toliau – MPŪV) vadovaujantis žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-72 „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“, administravimo taisyklėms bei KPP nuostatomis. Minėtose vietovėse ūkininkaujantys asmenys turi teisę gauti kompensacines išmokas, kurios padėtų padengti dėl kliūčių žemės ūkio gamybai atitinkamoje vietovėje ūkininkų patirtas papildomas išlaidas bei prarastas pajamas. Tokios kompensacinės išmokos yra mokamos tiems asmenims, kurie prašo paramos pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“.

Primename, kad minėtos priemonės tikslas yra išsaugoti kraštovaizdį ir palaikyti gyvybingą kaimo bendruomenę MPŪV, taip pat užtikrinti subalansuotą žemės ūkio paskirties žemės naudojimą, ir svarbiausia - paremti pagal šią priemonę fizinius ir juridinius asmenis, ūkininkaujančius MPŪV. Atkreiptinas dėmesys, kad MPŪV nustatymo tvarka ir MPŪV yra patvirtintos LR žemės ūkio ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-72, kuriame MPŪV išskirtos seniūnijų ir savivaldybių lygmeniu (paukščių apsaugai svarbios teritorijos patvirtintos atskirais aplinkos ministro įsakymais), įvertinus ekonominius, socialinius ir demografinius kriterijus. Administruodama paraiškas gauti kompensacines išmokas pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ gauti, Agentūra remiasi VI „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ (toliau – ŽŪIKVC) registruose esančia informacija. Žemės sklypų tapatybės nustatymo sistemoje kontroliniai žemės sklypai priskirti palankioms vietovėms, žemo nepalankumo, didelio nepalankumo ir (arba) paukščių apsaugai svarbioms vietovėms.

Pažymėtina, kad dėl savivaldybių (seniūnijų) ribų kaitos galimi atvejai, kai minėta informacija nėra integruota į ŽŪIKVC registrus, integruojama jau po paraiškų teikimo termino ar atitinkamai keičiamas

MPŪV sąrašas, įtraukiant papildomas teritorijas. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad tik pradėjus administruoti minėtą KPP priemonę buvo daug nesusipratimų, pildant bei teikiant paraiškas (pareiškėjai nepažymėdavo savo laukų, kaip priklausančių MPŪV, arba atvirkščiai - pažymėdavo plotus, nepriklausančius šioms vietovėms). Pažymėtina, kad pareiškėjams, besilaikantiems nustatytų draudimų ir apribojimų paukščių apsaugai svarbiose teritorijose, trūko informacijos, už kuriuose kontroliniuose žemės sklypuose ar jų dalyse esančias pievas galima pretenduoti į kompensacines išmokas.

Papildomai pažymėtina, kad Žemės ūkio ministerija, numatydamą galimas pasekmes bei problemas, taip pat atsižvelgdama į tai, kad KPP priemonė pradedama administruoti pirmą kartą, į KPP priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklės įtraukė atskirą punktą, kurio pagrindu buvo suteikta galimybė suklysti, pažymint lauko nepalankumo ar priklausymo paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms požymius. Žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. redakcijos įsakymu Nr. 3D-430 patvirtintų KPP priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklių 11 punktas, kaip minėta, numato, kad Agentūra turėjo mokėti kompensacines išmokas pagal nustatytą faktą arba pareiškėjo patikslintus duomenis, netaikydama jokių sankcijų (t. y. priklausymą MPŪV arba paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms reiškiantis žymėjimą „varnele“ buvo galima panaikinti bet kuriuo paraiškos administravimo momentu). Atkreiptinas dėmesys, kad šių administravimo taisyklių skyrius, kuriame pateikiamas minėtas punktas, vadinasi „paramos dydis“, todėl šio administravimo taisyklių 11 punkto negalima aiškinti plečiamai, kadangi jis turėtų būti aiškinamas tik kaip nuostata, skirta nustatyti, kokio dydžio parama turėtų būti skiriama aptartu atveju. Jei išaiškėtų, kad pareiškėjas sąmoningai pateikia neteisingą informaciją, būtų taikomos teisės aktais nustatytos sankcijos. Taip pat pažymėtina, kad sankcijų, taikomų administruojant šią priemonę, detalus sąrašas yra patvirtintas KPP. Minėtame sąraše nėra numatyta sankcija už tai, kad ūkininkaujantis nepalankioje vietovėje asmuo suklysta nurodydamas lauko priklausymą palankiai ar nepalankiai (paukščių apsaugai svarbiai) teritorijai. Tai pat pažymime, kad tokios pat nuostatos numatytos mokant kompensacines išmokas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemones „NATŪRA 2000 išmokos“, „NATŪRA 2000 išmokos susijusios su direktyva 200/60/EC“, „Išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves“.

Žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 28 d. įsakymo Nr. 3D-262 taikymas

Remiantis reglamento 817/2004 72 straipsniu, „bet kuris paramos gavėjas, pateikęs klaidingą deklaraciją dėl didelio aplaidumo, turi būti pašalintas iš visų kaimo plėtros priemonių, kurias reglamentuoja atitinkamas reglamento 1257/1999 skyrius, atitinkamam kalendorinių metų laikotarpiui. Jeigu klaidinga deklaracija pateikiama tyčia, paramos gavėjas negali gauti paramos ir ateinančiais metais. Šios nuobaudos taikomos be žalos papildomoms priemonėms, numatytoms nacionalinėse taisyklėse“. Agentūra, nustačiusi tyčinį klaidingos deklaracijos pateikimo atvejį arba duomenų klastojimą, pagal nustatytą darbo tvarką, apie

tokį atvejį informuoja Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą. Jeigu nustatoma, kad paramos gavėjas pateikė klaidingą deklaraciją dėl didelio aplaidumo, pagal atitinkamą reglamento skyrių teikiama parama nemokama tais metais, kai toks faktas buvo nustatytas. Sprendimą dėl tokių priemonių priima Agentūra, nusprendusi teikti paramą.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos žemės ūkio bei kaimo plėtros politika siekiama nuoseklumo, sistemos stabilumo, vientisumo užtikrinimo, LR žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 28 d. įsakymas Nr. 3D-262 „Dėl nuobaudų skyrimo už Komisijos reglamento Nr. 817/2004, nustatančio išsamias Tarybos reglamento Nr. 1257/1999 dėl EŽŪOGF paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, pažeidimus“ įtvirtinto taikytinas esmines sąvokas, kas laikoma „tyčiniu klaidingos deklaracijos pateikimu“ bei „klaidingu deklaracijos pateikimu dėl didelio nerūpestingumo“. Pažymėtina, kad šis žemės ūkio ministro įsakymas atgaline tvarka negalioja, todėl paraiškoms gauti paramą pagal KPP priemonės gautoms ir vertintinoms iki minėto įsakymo įsigaliojimo dienos, kaip ir susijusiai mokėtinai paramai pagal šias paraiškas šis žemės ūkio ministro įsakymas netaikomas, o paramos teikimo tęstinumas užtikrinamas valstybės vardu. Taip pat pažymėtina, kad šis žemės ūkio ministro įsakymas apsaugant privačių asmenų interesus bei teisėtus lūkesčius, turi galią administruojant EŽŪOGF Garantijų skyriaus lėšas tiek, kiek tai nesukelia neigiamų padarinių paramos gavėjams, nesudaro nepagrįstų administravimo sąnaudų bei neapsunkina KPP proceso. Atkreiptinas dėmesys, kad 2004-2006 m. laikotarpiu buvo gauta daugiau kaip 350 tūkst. paraiškų pagal KPP, iš kurių, atlikus preliminarų patikrinimą, tik 0,02 proc. šių paraiškų galėtų būti pritaikytos Komisijos reglamente Nr. 817/2004, nustatančio išsamias Tarybos reglamento Nr. 1257/1999 dėl EŽŪOGF paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, nustatytos sankcijos, kas realiai sudarytų didesnes administravimo sąnaudas. Komisijos reglamento Nr. 817/2004 72 straipsnyje numatytos visos sankcijos turi būti taikomos tik po žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 28 d. įsakymo Nr. 3D-262 įsigaliojimo dienos.

Ministrė

Kazimira Danutė Prunskienė

Rengėjai

Darius Liutikas 239 8415

Gediminas Almantas 239 1133

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų
patvirtinimo (papildomos audito
procedūros)“
6 priedas

Ištrauka iš 2007 m. lapkričio 6 d. Agentūros rašto LR Valstybės kontrolei Nr. BR6-(1.11)-31635 „Dėl rekomendacijų įgyvendinimo“

<...> Dėl 23 pastebėjimo

Siekiant užtikrinti tinkamą Reglamento 817/2004 72 straipsnio įgyvendinimą, žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. 3D-262 „Dėl nuobaudų skyrimo už Komisijos Reglamento (EB) Nr. 817/2004, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, pažeidimus“ buvo įtvirtintos sąvokos „tyčinis klaidingos deklaracijos pateikimas“ bei „klaidingas deklaracijos pateikimas dėl didelio nerūpestingumo“.

Vadovaujantis šiuo įsakymu, tyčiniu klaidingos deklaracijos pateikimu laikomi atvejai, kai kompetentingos institucijos nustato, kad pareiškėjas ar paramos gavėjas klastojo dokumentus siekdamas gauti didesnę paramą ar atitikti tinkamumo kriterijus. Norime atkreipti dėmesį, kad Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) administruodama paraiškas pateiktas paramai gauti pagal Kaimo plėtros 2004-2006 m. planą (toliau – KPP) ir įtarus klastojimo atvejus, vadovaujantis patvirtintomis vidinėmis procedūromis turi teisę kreiptis į atitinkamas institucijas klastojimo faktui patvirtinti. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad per visą paramos administravimo laikotarpį buvo nustatytas vienas tyčinio klastojimo atvejis, kuris buvo ištirtas vadovaujantis procedūromis.

Atsižvelgiant į audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, Agentūra, vadovaudamasi aukščiau minėtame įsakyme nurodytu „klaidingos deklaracijos pateikimas dėl didelio nerūpestingumo“ apibrėžimu, naudodamasi informacine administravimo sistema patikrino daugiau kaip 350 000 paraiškų, pateiktų 2004-2006 metų laikotarpiu. Buvo nustatyti 56 atvejai (8 atvejai pagal KPP priemonę „Standartų laikymasis“ ir 48 atvejai pagal KPP priemonę „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“), kai, vadovaujantis minėtu žemės ūkio ministro įsakymu, galėtų būti pritaikytos Reglamente Nr. 817/2004 numatytos sankcijos. Pagal nustatytus 8 atvejus pagal KPP priemonę „Standartų laikymasis“ 2006 finansiniais metais išmokėta 74.572,67 Lt, o pagal 48 atvejus pagal KPP priemonę „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“ (2006 finansiniais metais išmokėta 262.853,43 Lt).

Agentūra 2007 m. rugsėjo 17 d. raštu Nr. BR6-(1.10)-25676 kreipėsi į Žemės ūkio ministeriją (toliau – ŽŪM), prašydama nurodyti, ar žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 28 d. įsakymą Nr. 3D-262 reikia taikyti paraiškoms, pateiktoms pagal KPP priemonės 2004-2006 m. laikotarpiu, t. y. iki šio įsakymo

įsigaliojimo dienos. 2007 m. spalio 24 d. Agentūra gavo ŽŪM išaiškinimą Nr. 2D-5230(12.41), kuriame nurodyta, kad šis žemės ūkio ministro įsakymas atgaline tvarka negalioja, todėl paraiškoms paramai gauti pagal KPP priemones gautoms ir vertintinoms iki minėto įsakymo įsigaliojimo dienos kaip ir susijusiai mokėtinai paramai pagal šias paraiškas šis žemės ūkio ministro įsakymas, netaikomas, o paramos teikimo tęstinumas bus užtikrintas valstybės vardu.

Pažymėtina, kad susigražinti neteisėtai, pareiškėjui pateikus klaidingą deklaraciją dėl didelio nerūpestingumo, išmokėtas sumas, būtina tik konstatavus, kad buvo pažeistas Reglamento 817/2004 72 straipsnis. Kadangi tai padaryti galima tik remiantis žemės ūkio ministro įsakymu 2007 m. gegužės 28 d. Nr. 3D-262, todėl, vadovaujantis ŽŪM pateiktu išaiškinimu, tokios sumos gražintinos tik gavus paramą pagal paraiškas, kurios buvo pateiktos įsigaliojus minėtam įsakymui.

Taip pat pažymėtina, kad tęsiant KPP priemonių administravimą bei siekiant tinkamai įgyvendinti Reglamente Nr. 817/2004 numatytas nuostatas bei žemės ūkio ministro įsakymą, Agentūra patikslins vidaus darbo procedūrų aprašus bei atliks pakeitimus Agentūros informacinėje administravimo sistemoje.

<...>

Dėl 25 pastebėjimo

Siekiant tinkamai įgyvendinti Reglamento 817/2004 71 straipsnio 1 dalies nuostatas, žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. 3D-252 „Dėl žemės ūkio ministro 2004 m. rugpjūčio 13 d. įsakymo Nr. 3D-482 „Dėl Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklių“ pakeitimo“ patvirtintiname administravimo taisyklių pakeitime buvo reglamentuotos pažeidimo ir neatitikimo sąvokos bei patikslinti paraiškos, kasmetinio prašymo ir mokėjimo prašymo duomenų keitimo terminai numatant, kad duomenys esant neatitikimams gali būti tikslinami iki paramos išmokėjimo, išskyrus tuos atvejus, jei paramos gavėjas informuotas apie numatomą patikrą arba buvo nustatyti pažeidimai. Norime atkreipti dėmesį, kad patikros metu nenustačius pažeidimų, paramos gavėjo prašymu duomenys esant neatitikimams taip pat gali būti tikslinami iki paramos išmokėjimo.

Atsižvelgdama į audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas bei vadovaudamasi minėtu įsakymu apibrėžtomis sąvokomis, Agentūra atliko dokumentų (paraiškų, kasmetinių prašymų ir mokėjimo prašymų) pagal KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programą, kurių pagrindu parama buvo išmokėta 2006 finansiniais metais, analizę. Naudodamasi informacinės sistemos pagalba buvo peržiūrėti visi dokumentai (paraiškos, kasmetiniai prašymai ir mokėjimo prašymai) pagal KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programą, kurių pagrindu parama buvo išmokėta 2006 finansiniais metais, ir nustatyta, kad 67 dokumentuose po patikros buvo atlikti pakeitimai. Norime atkreipti dėmesį, kad atlikus šių dokumentų išsamią analizę buvo nustatyta, jog Agentūros sprendimai dėl paraiškų,

kasmetinių prašymų ir mokėjimo prašymų bei Agentūros KPP priemonių administravimo problemų komisijos sprendimai, atsižvelgiant į aukščiau nurodytus argumentus, atitinka teisės aktų reikalavimus, todėl laikytina, kad atlikti analizuotų dokumentų tikslinimai po patikrų neprieštarauja teisės aktų reikalavimams.

Remiantis 2004 m. liepos 16 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-430 patvirtintų KPP priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravimo taisyklių 11 punktu, Agentūra turi mokėti kompensacines išmokas pagal nustatytą faktą arba pareiškėjo patikslintus duomenis, netaikydama jokių sankcijų. Pagal šias taisykles pareiškėjui, neteisingai nurodžius požymį apie priklausymą MPŪV arba paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms, ši požymį galima buvo panaikinti bet kuriuo paraiškos administravimo momentu. Todėl remdamasi šiomis nuostatomis bei atsižvelgdama į žemės ūkio ministro 2007 m. spalio 1 d. rašte Nr. 2D-4793 (11.18) ir 2007 m. spalio 24 d. rašte Nr. 2D-5230(12.41) pateiktus teisės aktų išaiškinimus, Agentūra KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ administravo bei priklausančią paramą apskaičiavo ir išmokėjo teisingai. Be to, pažymime, kad sankcijų, taikomų administruojant šią priemonę, detaliame sąraše, patvirtintame KPP, sankcija už tai, kad asmuo, ūkininkaujantis nepalankioje vietovėje suklysta nurodydamas lauko priklausymą palankiai ar nepalankiai (paukščių apsaugai svarbiai) teritorijai nėra numatyta.

Dėl 34 pastebėjimo

Siekdamas įgyvendinti šio pastebėjimo rekomendacijas bei užtikrinti tinkamą lėšų išmokėjimą ir apskaitą, Agentūros Rinkos reguliavimo programų departamentas 2007 m. vasario 21 d. Agentūros direktoriui teikė tarnybinį pranešimą Nr. BR9-222 prašydamas leisti patikslinti informacinės administravimo sistemos normatyvinę informaciją (klasifikatorių), susijusią su KPP priemone „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“.

Pažymėtina, kad 2007 m. vasario 26 d. įsigaliojo ir yra taikomas Agentūros direktoriaus pavedimu Agentūros Rinkos reguliavimo programų departamento atliktas normatyvinės informacijos (klasifikatoriaus) patikslinimas: įvestas didelio nepalankumo kategorijai priskirtoms vietovėms taikomas išmokos dydis, nurodant, kad iš biudžeto mokama dalis yra 52 Lt. Papildomai pažymėtina, kad Agentūra peržiūrėjo visas 2005 metais pateiktas paraiškas pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“, kuriose prašoma išmokos už didelio nepalankumo kategorijai priskirtas vietoves, ir, įvertinus išmokėtų sumų neatitikimus, nustatė, kad permoka 2005 m. sudaro 3.341,56 Lt. Už 2006 metus Agentūra informacinės sistemos pagalba atliko kompensacinės paramos pagal KPP priemonę „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ perskaičiavimą ir įgyvendina apskaičiuotų sumų susigrąžinimą.

Dėl 40 pastebėjimo

2007 m. spalio 24 d. ŽŪM išaiškinime Nr. 2D-5230(12.41) nurodyta, kad parama pagal KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ Ekologinio ūkininkavimo programą teikiama ekologinės gamybos ir pereinamojo į ekologinę gamybą laikotarpio ūkiams už sertifikuotą ir deklaruotą žemės plotą, naudojamą ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamybai. Išmokos mokamos pagal pateiktame pareiškėjo Mokėjimo prašyme nurodytus sertifikuotų laukų duomenis. Taip pat pažymėta, kad sankcija dėl pavėluoto privalomų dokumentų pateikimo buvo nustatyta siekiant laiku atlikti patikras bei efektyviau vertinti dokumentus. Šiuo tikslu KPP priemonės „Agrarinė aplinkosauga“ administravimo taisyklėse yra numatyti Kasmetinio prašymo ir Mokėjimo prašymo pateikimo terminai, kuriuos pažeidus turėtų būti taikoma KPP ir minėtose administravimo taisyklėse numatyta 2 proc. sankcija už kiekvieną pavėluotą dieną. Taip pat pažymėtina, kad pareiškėjui, pateikusiam papildomai per Agentūros nustatytą terminą ekologinio ūkio sertifikatą arba atsakingos institucijos išduotą pažymą dėl laikomų retų veislių gyvulių skaičiaus ir Agentūrai patikslinus galutinius duomenis, numatytų sankcijų taikyti nereikia. Vadovaujantis šiuo ŽŪM išaiškinimu, darytina išvada, kad Agentūra sankcijas dėl reikalingų dokumentų nepateikimo laiku taikė teisingai.

Atsižvelgiant į audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, Agentūros Kaimo plėtros programų departamento direktoriaus pavedimu buvo atlikta mokėjimo prašymų pagal KPP priemonę „Agrarinė aplinkosauga“, kurių pagrindu išmokėta parama 2006 finansiniais metais (iš viso 1573 mokėjimo prašymai), peržiūra. Jos metu nustatyti 3 atvejai, kai kartu su mokėjimo prašymu nebuvo pateiktas nė vienas sertifikatas ir vienas atvejis, kai kartu su mokėjimo prašymu buvo pateikti ne visi sertifikatai. Šie atvejai sudaro 0.25 proc. visų mokėjimo prašymų, pateiktų 2006 metais. Taip pat pažymėtina, kad nustatytais atvejais paramos gavėjams pagal mokėjimo paraiškas išmokėta paramos suma sudaro 201.572,65 Lt. <...>